AKİS

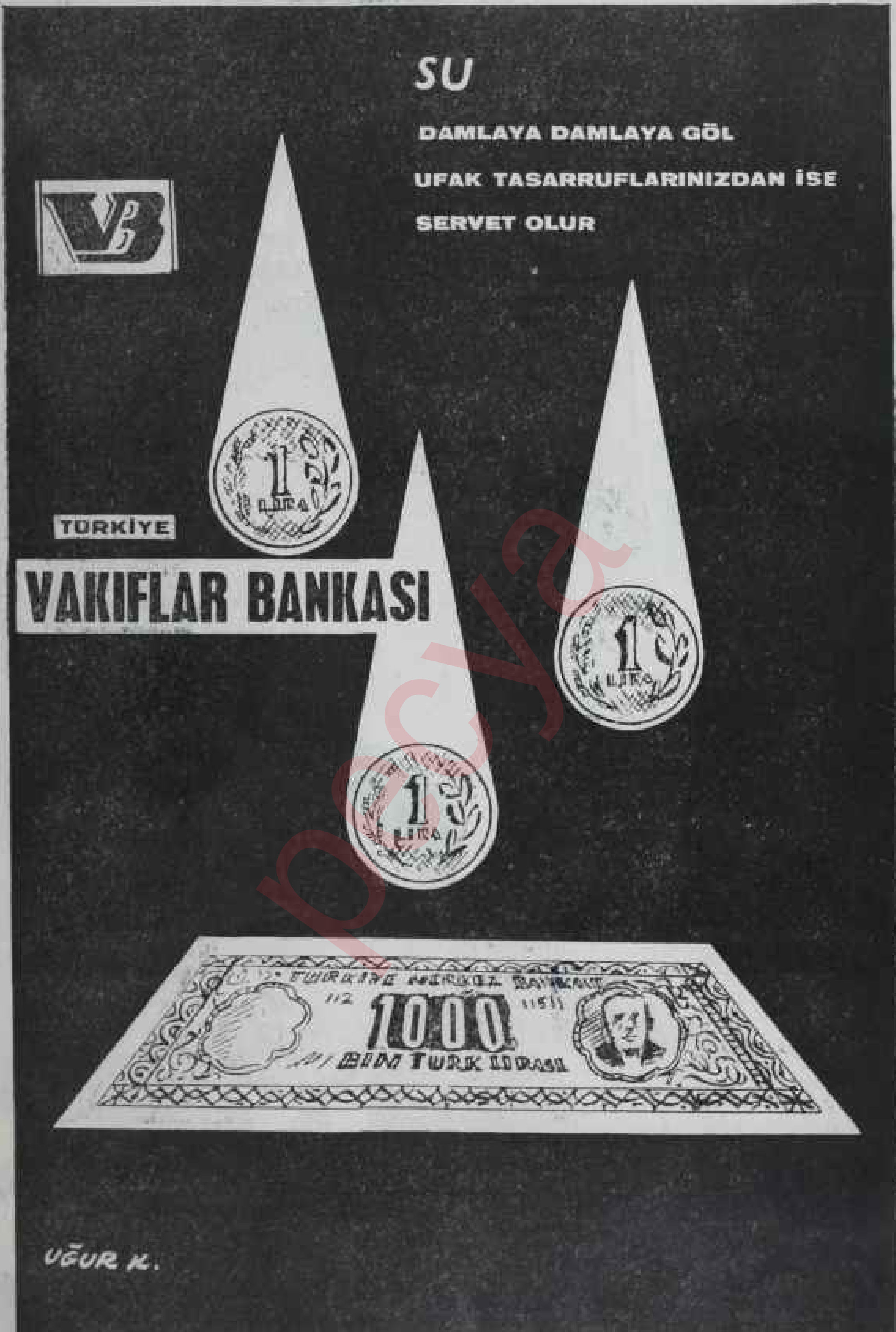
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

2 KASIM 1963

FİATI: 1 LİRA

. Hikmet Onat

SU
DAMLAYA DAMLAYA GÖL
UFAK TASARRUFLARINIZDAN İSE
SERVET OLUR
TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI
1000
UĞUR K.

Sayı: 488 Cilt: XXVIII Yıl : 10

Sahibi

Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü

Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu

İç Haberler Kısmı : Metin Toker, Atillfa Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Erdoğan Kıral (İstanbul). Seyfi Özgenel (İzmir) - Dış Haberler Kısmı: Halûk Ülman — Magazin Kısmı: Jale Candan. Tüli Sezgin, Bihin Anter. Hüseyin Korkmazgil — Tiyatro: Naciye Fevzi, Lûtfi Ay — Radyo: M. T. Öngören.

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
Sungar Taylaner

Klişe
Özdogan Klişe Atölyesi.
Tel : 11 70 15

Yazı işleri
Rüzgarlı Sokak No. 15/2
Tel: 118992

İdare

Rüzgârlı Sokak No: 15/2

Tel: 10 61 96

Abone Şartları

3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân Şartları

Santimi 20 lira

3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer

Rüzgarlı Matbaa

Basıldığı yer

Devintes Ticaret ve Sanayi Koll. Şti. Matbaası

Basıldığı tarih
1.11.1963

Fiatı 1 Lira

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Bugün dünya basınında, belki de her şeyden fazla yer alan memleket Viet-Nam, adından herkesten fazla bahsedilen kimseler Cumhurbaşkanı Diem, müşaviri olan kardeşi Nhu ve bilhassa Bayan Nhu dur. Şu anda Başyazarımız Metin Toker bu ilgi çekici memlekettedir ve oradaki doruma sizin için "ilk elden" incelemekte, adı dünyanın her tarafında bilinen Viet-Nara idarecileriyle görüşmektedir. Bütün bu intibalar, başta Cumhurbaşkanı Diem'in hadiseleri nasıl gördüğü hususunu anlatan ve her tarafta derin akisler bırakacak açıklamaları olduğu halde hem Nhu'ların. hem budist liderlerin Metin Tokere verdikleri izahların ışığında bir AKİS sayısında nakledilecektir. Kapağında Bayan Nhu De kendini yakan budistierden teşekkül eden bir çerçeve içinde. Viet-Nam'ın asıl hakimi ve kuvvetli adamı olan Diem'in resmi bulunacak o sayı esrarlı ülkedeki gerçek durumu götler önüne sezecektir.

Metin Toker Viet-Nam'dan Formozaya geçmektedir ve orada Mareşa Çan-Kay-Şek ile dünyanın en önemli kadınlarından biri olan eşi Madam Çang tarafından kabul edüecektir. Milliyetçi Çin başkentinde beş gün kalacak olan Metin Toker Kazıl Çinin karşısındaki meşhur Kemoy adasına gidip askeri hazırlıkları yerinde görecek, hu arada adadaki hareketleri inceleyecek, iki tarafın beslediği ümitler hakkında bar kanaat edinecektir. Ba intibalar, kapağında Kızıl Çine karşı Mareşal Çan-Kay-Şeki gösteren bu AKİS sayısında sizlere anlatılacaktır.

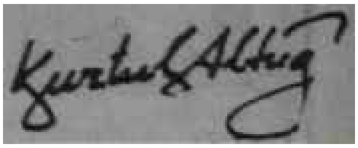
Başyazarımız Milliyetçi Çinden. Kızıl Çinin batılı kapısı olan Hong-Kong'a geçecek ve bu - dünya pazarı" nın içinden notlar alacaktır.

Metin Tokerin son durağı Bangkoktur. Alâka uyandırıcı Taylandu - eski adıyla Siam - başkentinde Başyazarımız Kral ve esi Kraliçe Sirikit tarafından kabul edilecektir. Tayland bugün, Uzak Doğunun en ilgi Çekici yerlerinden biri halindedir ve pitoresk bakımdan da hikâyesi AKİS okuyucularını büyüleyecektir. Tarziyede pek çok kimsenin sinema filmlerinden bir bilgi sahibi olduğu bu esrarlı bölge Metin Tokerin kaleminden anlatılınca başka bir renk alacaktır.

AKİS okuyucularına bu iyi haberleri vermek bizi gerçekten sevindiriyor. Bunu, okuyucularımıza karşı bir ödev saymaktayız.

Saygılarımızla,

AKİS

içindekiler

Günlerin getirdiği

Yurttan Akisler

Nurettin Ardıçoğlu
Ecel-i kaza

Turizm ve Tanıtma — Turizm ve Tanıtma Bakanı Nurettin Ardıçoğlu 15 gün kadar süren başarılı bir Avrupa gezisini müteakip yurda döner dönmez hayli enteresan ve son derece iddialı bir demeç verdi:

"— Turizm sayesinde Türkiyeyi zengin edeceğim."

Ardıçığlunun bu sözlerinde ilk bakışta bir mübalâğa payı görünmekteyse de demeç hiç değilse bir iyi niyetin ve çalışma azminin ifadesi olmak bakımından önemlidir. Ama bu sözlerde bir gerçek payı yok değil • dir. Zira 10 yıllık bir hesapsız idarenin Hazineye tahmil ettiği ağır dış borçlar her yıl büyük miktarda dövizin yurt dışına çıkmasına müncer olmakta ve ihraç malları taksitler ve ithalât giderlerini ancak karşılayabilmektedir. Böylece şiddetle hissedilmekte olan munzam bir gelir kaynağı ancak turizm sahasında gerçekleştirilecek reformlarla mümkündür. Ardıçoğlu hemen hemen bütün Avrupa memleketlerini gezmiş ve kalkınmasını özellikle turizm sanayii sayesinde başarmış olan memleketlerde incelemelerde bulunduktan sonra sadece mücerret prepsiplere değil fakat aynı zamanda müspet müşahadelere dayanarak Türkiyeyi turizmle kalkındırmanın mümkün olduğu kanaatine varmıştır. Bu konuda bakanlıkta gerekli çalışmalar tamamlanmak üzeredir. Girişilecek teşebbüslerin yerleri, vasıflan ve mali porteleri düşünülmüştür. Ancak düşünülmeyen tek husus turist ağırlamanın son derece önemli ve zor bir iş olduğu, böylesine müşkül bir problemin ise ancak büyük şehirlerde turalan bir kaç turist rehberi- yetiştirme kursu ile halladilemiyeceğidir. Turizm bir yatırım konusu olduğu Kadar bir nezaket ve incelik meselesidir de.. Bir şoförün turiste kapı açmasındaki zerafet, ucuz bir lokantadaki garsonun bırakılan bahşişi alırken esirgemiyeceği sevimli bir tebessüm turist üzerinde bambaşka bir tesir bırakır. Bu da ancak bir Turizm terbiyesiyle. mümkündür. İşte Ardıçoğlu Avrupadan dönünce bütün bunları gözönünde tutarak bakanlıkta bir Turizm Eğitim Dairesinin kuruluş hazırlıklarıyla uğraşırken son derece çirkin bir sürprizle karşı karşıya kaldı.

Küçücük botlarıyla Sakarya nehrini boydan boya geçmek üzere Türkiyeye gelmiş bulunan Peter Nemirz ve Renata Colschen adlarındaki iki alman genci Polatlı yakınlarında öldürülmüşlerdi-. Olay biraz daha deşildikten sonra cinayetlerin tamamen seks arzusuyla işlendiği ortaya çıktı, Kaatiller Renatayı iğfal etmişlerdi. Olay bütün yurtta olduğu kadar Ardıçoğlu üzerinde de bir şok tesiri yaptı. Bütün basında ve umumi efkârda kaatillere karşı son derece sert bir tepki görüldü. Öyle ki alman basını dahi olayı bu kadar büyütmedi.

Meseleyle gerek İçişleri Bakam İlyas Seçkin ve gerekse de Turizm ve Tanıtma Bakanı Nurettin Ardıçoğlu bizzat ilgilendiler. Berlin Konsolosu gençlerin aileleriyle temas ederek onları, bütün masrafları Turizm, ve Tanıtma Bakanlığına alt olmak üzere çocuklarının cenaze törenlerinde bulunmaları için Türkiyeye davet etti.

Şimdi ilgilileri düşündüren mesele cesetlerin Türkiyede mi yoksa Almanyada mı defnedileceklerdir. Bu konuda hiç değilse Almanyada olayın daha fazla şümullenmesini önlemek üzere cenaze merasiminin İstanbulda yapılması ve gençlerin Tarabyadaki Alman Mezarlığına gömülmeleri akla en yakın ihtimal olarak görünmektendir.

PTT — Son günlerde Başkent postahanelerinde satılmakta olan bir zarf büyük ölçüde rağbet görmekte ve halk PTT tarafından imal edilmiş olan bu pembe, yeşil ve mavi rengârenk zarfları adeta kapışmaktadır. Avrupada standartlarına göre imal edilmiş olan bu zarfların özelliği ayrıca pul yapıştırmağa ihtiyaç göstermemesidir. Aynı zamanda iç sayfalarına mektup yazılması da mümkün olan bu zarflar gerek pratikliği ve gerekse de kâğıdının kalitesi bakımından tercih edilmektedir.

Ancak zarfın arka tarafındaki bir yazı tebessümle karşılanmakta ve bilhassa eski nesilden olanlar bu yasının mânasını bütün gayretlerine rağmen kavrıyamamaktadırlar. Yazıda aynen şöyle denmektedir:

"Not: İçine herhangi bir şey konulursa bu mektup yüzeyden gönderilir."

Belediyeler — İzmir Belediye Başkanı Rebii Başol bu hafta içinde bir gün İzmirli gazetecilere bir açıklamada bulunda Başol sözlerini şöyle bağladı:

"— Artık bu müessesenin soyulmasına müsaade edilmeyecektir"

Rebii Başolun basına açıkladığı olay şudur :

Belediyeye bağlı bir teşkilât olarak vazife gören ESHOT Genel Müdürlüğü troleybüs ve elektrik tesislerinde kullanılmak üzere beton direk almaktadır. 13 yıldan beri de bu direkler İzmirde icra-ı faaliyet gösteren bir firmadan alınmaktadır. Firmaya beher direk için 3 bin lira ödenmektedir. İzmirin ihtiyacı olan 3.500 beton direğin fiyatı ise bu hesaba göre 7 buçuk milyon liraya ulaşmaktadır. İşte Başol, bu fiyatı fazla bulmuş ve tetkikten, sonra beton direklerin maliyetinin beheri için 1000 lira olabileceği neticesine ulaşmıştır. Bu konuda avrupadaki çeşitli firmalara yazılar yazılmış ve teklif mektupları istenmiştir. Bir Alman firması beton direklerin beherini 1000 liraya imâl edebilecek bir fabrikanın montajının 1 buçuk milyon liraya çıkabileceğini bildirmiştir. Diğer taraftan İzmirdeki firmaya 13 yıl zarfında tam 40 milyon lira kâr ödendiği de belediye kayıtlarından ortaya çıkmıştır. İzmir Belediyesi hemen faaliyete geçti ve bu fuzuli adam zengin etme metoduna son verdi. Mesele, Başol tarafından açıklanınca firma temsilcileri hemen faaliyete geçtiler ve Belediyenin kararım sabote etmeye yeltendiler. Fakat para etmedi. Şimdi direk fabrikası için incelemelere başlanmıştır. Başolun haklı isyanına hak vermemeğe imkân yoktur.

Dünyadan Akisler

Kuzey Afrika______Fas ile Cezayir arasındaki sınır çarpışması bir yandan devam edip giderken diğer yandan bu iki devletin başkam da, anlaşmazlıklarım bir görüşme masan başında gidermek amacıyla, Bamakoda karşı karşıya geldiler. Fakat aralarında devlet düzeni konusundaki görüş ayrılıkları o kadar derin ki bu sınır anlaşmazlığı giderilse bile bunu yeni anlaşmazlıkların izlemeyeceği kesin olarak söylenemez. Son olayların Cezayir bakımından en önemli sonucu, Kabillye bölgesinde çıkan berberi ayaklanmasının iki tarafı için de görünüşü kurtaran bir sonuca ulaşmasına yol açması. Berberiler, bu arada Muhandu el-Hac, vatanın tehlikede olduğunu söyleyerek ayaklanmadan vaz geçtiler, millî, kuvvetlere katıldılar, Bin Bella da bu davranış karşısında onlara karşı harekete geçmeyeceğini açıkladı.

Orta Doğu — Suriye ile Irak, geçen haftalarda ordularını bir kumanda altında topladıktan sonra, bu hafta da sosyalizm ve demokrasi esasına dayanan federal bir düzen içinde birleşmek istediklerini bildirdiler. Bu karar Sosyalist Baas Partisinin onsekiz gün süren - millî kongresinde alındı. Bilindiği gibi, her iki ülkede de Baas Partisi mensupları iktidarda bulunuyorlar. Yayınlanan bildiride bu federasyonun ne zaman kurulacağı açıklanmamıştır, anlaşılan her İki ülkenin idarecileri de en kısa zamanda bir araya gelerek birleşmenin ayrıntıları üzerinde görüşmeler yapacaklardır. Alınan birleşme kararırım Orta Doğuda kendinden başka ikinci bir kuvvet belirmesinden hoşlanmayan Nasırı memnun etmeyeceğine şüphe yok, fakat Baasçılar diğer arap devletlerini, özellikle Mısın kendilerine katılmış görmekten büyük bir sevinç, duyacaklarım söyleyerek gene de Mısırla kendi aralarındaki kapıyı açık bırakmaya özel bir dikkat göstermişler,

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 10 2 Kasım 1963 Sayı: 488 Cilt: XXVIII

YURTTA OLUP BİTENLER

Oylarını kullanan seçmenler
Ak koyun kara koyun

Millet

Bir seçimin manas

Türk Milleti, üç hafta içinde bir seçime gidiyor. Bu seçim, esas mahiyeti itibariyle kader değiştirecek bir Seçim gibi görünmemektedir. Nihayet, mahalli idarelerin başları ve yöneticileri seçilecektir. Ama mânası bakımından 17 Kasım seçimlerinin önemi üzerinde hiç kimsenin bir tereddüdü olmamak gerekir. O akşam sandıklardan çıkacak oylar, Türkiyenin hiç olmazsa yakın istikbali üzerinde bir umumî seçimde verilmiş oylar kadar, hattâ onlardan fazla tesir icra edecektir. Demokrasiden bambaşka bir hava çalanların, şu anda milleti çekimser kalmaya davette gösterdikleri ısrarlı gayret millete işin içindeki bir takım işleri şüphesiz anlatmaktadır.

Bu memlekette, demokratik rejimi bir dikta heveslisi idarenin tasallundan korumak için, milletin bütün sağlam kuvvetleri 27 Mayıs günü ayaklanmışlar ve Menderesin "Seçimsiz Demokrasi" sine hayır demişlerdir. Sonra, ihtilali yapanlar, bu sefer kendi aralarından çıkan ve "Seçimsiz Demokrasi" diyen bir zümreyi alt ederek işbaşından gene uzaklaştırmışlardır. Parlamenter hayatın yeniden, başladığı bu iki yıl içinde aynı gayeyi hedef tutan iki teşebbüs memleketin gerçek 27 Mayıscı kuvvetleri tarafından bastırılmıştır. Şimdi, böyle bir hevesin hiç bir talihi kalmadığı herkes tarafından ve bilhassa o grupun "kuyruk" ları tarafından görülmektedir. Milleti sandık başına gitmemeye teşvik, bu gerçek karşısında mânalandırılmalıdır.

Sandık başına gitmemeye teşvik edilenler, oy verme görevlerini yerine getirdikleri takdirde CHP. ye karşı partilere değil, Ç.H.P. ye oyunu vermesi çok daha muhtemel zümrelerdir. Bunlar aydın, Atatürkçü, ilerici kütlelerdir. Bunlara aydın olmanın yüklediği görev, atatürkçülük ve ilericilik başka türlü gösterilmeye çalışılarak Demokrasinin yürümeyeceği, Demokrasinin bu olmadığı intibaı aşılanmak istenilmektedir. Bir kaç gazete ve bu bir kaç gazetenin bir kaç yazarı bu hedefte, aslında kendi aralarında hiç bir benzerlik olmadığı ve birbirine zıt hususların hasretini çektikleri halde birleşmişlerdir. Millet, asıl bunlara karşı birleşilmesi gerektiğini şu üç hafta içinde mutlaka görüp anlamalıdır.

17 Kasım seçimlerinden alınacak neticenin memleketin siyasi hayatında oynayacağı rolü artık herkes görüp anlamıştır. Milletin ne düne, ama ne de evvelki güne heves ettiğini, aksine

HAFTANIN İÇİNDEN

C. H. P. nin Meselesi

Metin TOKER

Bir zamanlar C.H.P. li olmak, C.H.P. li görünmek bu memlekette ayıptı. Bu. 1946 ile 1950, hattâ 1954 arasına rastlayan samandır. Niçin ayıptı? Çünkü C.H.P. devrin ileri fikri olan Demokrasiye düşman sanılıyordu, çünkü C.H.P. bir başka, nizamın, statükonun savunucusu biliniyordu. 1954 ve bilhassa 195? ile 1960 arası çok gözü açtı. Belki parti olarak değil ama, şahıs olarak kimin Demokrasiden yana ve kimin Demokrasiye karşı bulunduğu meydana çıktı. Buna rağmen, bir belirli devrede yetişmiş, o günün mücadeleleri içinde vaziyet atamı kimselerin tamamı kendisini eski komplekslerden kurtaramadı CH.P. nin yanında, D.P. ye karşı savaştığı halde bir soğukluk duvarını yenip C.H.P. ye katılamadı, yahut katıldığı halde ona umamadı. Öküzün ölmesiyle ortaklığın ayrıldığı kanaatine yüreği daha çok yattı ve *27* Mayıs sonrasının dalgalanmaları içinde çekip gitti.

Eğer C.H.P. 1946 ile 1950, hatta 1954 arasında meramını millete, memlekete daha iyi anlatabilseydi netice aynı mı olurdu? Bu suale yerilecek her cevap, aslında bir spekülasyondur. Zira geçmişin gerçekleşmemiş olayları konusunda söz söylemek bir meçhulü karıştırmak demektir. Ama muhakkak olan şudur ki, CH.P. başka türlü davransaydı netice barka olurdu. C.H.P. bütün iyi niyetine rağmen Demokrasinin asıl öncüsünün, asıl alemdarının kendisi olduğuna o tarihte pek az kimseyi inandırmıştır. 1954 ile 1960 arasının acı, çok acı tecrübeleri gerekmiştir ki aklı başında insanlar D.P. kesimlerinden CH.P. kesimlerine göç etsinler ve öteki kıyılan menfaatçilere, korkaklara, alçaklara, maceracı vurguncularа bıraksınlar.

1960 ın arefesinde CH.P. li veya CH.P. den yâna olmak kusur değil, şerefti. Haysiyetsizlik, Menderesin insan haklarım çiğneyen idaresini desteklemek, ona kul köle olmak, onun V.C. ocaklarını, bazen istemeye istemeye doldurmaktı. Ben çok adam bilirim, CHP. li büyüklerden -İsmet İnönüden değil - icazet alarak V.C ye kayıtlarına yaptırmışlardır. Gelmişlerdir, sulanmışlardır, ağlamışlardır, viran olası hanedeki evlad-ü ayaklan bahsetmişlerdir ve alçaklıklarını mazur göstermişlerdir İnanarak, iman ederek V.C. ye girenleri hiç sevmemişimdir, ama onlardan hiç iğrenmemişimdir. Fakat ötekiler ne zaman görsem içimden suratlarına tükürmek gelir ve bundan dolayı çok düşman kazanmışımdır, onlara icazet veren çok CH.P. büyüğünü kırmışımdır. Buna ister senli allerji deyiniz, ama o tipler tüylerimi diken diken ediyor.

Bu, bir başka hikayedir. Söylemek istediğim şudur ki CH.P. bir usun propaganda devresinin ancak sonun da, karşı taraf bütün ölçüleri bir kenara bırakıp ziyade siyle asınca temize çıkmış, kendisinden yana olmanın kendisinin eski devri temsil ettiğine inanmamanın ayıp teşkil etmediği hükmünü umumi efkâra verdirmiştir.

Bugün CH.P. gene böyle bir tehlikenin eşiğindedir Çanlar bütün kuvvetiyle çalmaktadır. Bir yeni ve taze nesil, C.H.P. li veya C.H.P. den yana olmanın ayıp, gerilik teşkil ettiği inancı içinde gelişmektedir. Şu andı çok okulda çalışmak, iyi notlar almak, hoca taralından beğenilmek, sevilmek ve takdir edilmek, derse kalkanca bilmek te "ineklik" sayılmaktadır, prestij kırmaktadır. Ama iki durum eş değildir. İkincisi, çok zararlı olmakla beraber okulların sınıflarında kaldığı halde birincisi dalga dalga toplumun çeşitli zümrelerine yayılmakta ve adeta C.H.P. taraftarlığı ile statükoculuk çok çevrede aynı şey olarak anılmaktadır. Bundan kimlerin faydalandığını belirtmeye bile lüzum yoktur.

Halbuki, hadiselerin içinde olanlar ve işlerin içyüzünü bilenler bunun böyle olmadığına samimiyetle kailidirler. Tam aksi propagandayı yapanlar arasında aynı nurumda bulunanların ekseriyet teşkil ettiklerine dair elimi ateşe sokarım. Ama herkesin hadiselerin içinde olmasına, işlerin içyüzünü bilmesine ne imkân vardır, ne de çare» Bu yüzden. 1960ın arefesinde kanlarını C.H.P. için, onun savunduğu prensipler uğruna akıtmaya hasır bütün bir kütle bugün kendisine yeni bir aşk, bir yeni ideal aramaktadır. CH.P. Demokrasinin "mythe" ini yaratamadığından dolayı memleketin en sağlam kuvvetleri nezdinde itibarını, gücünü her gün biraz daha, Allatılan ki şimdilik asar asar kaybetmektedir.

Kaybeden sadece C.H.P. olsa, vız gelir. Ama onunla birlikte bu rejim, bu sistem de genç, en genç taraftarları içinden fire vermektedir. Belki bu bugün, kilit mevkilerini dinde tutan nesil itibariyle, tahammül edilebilen bir lükstür. Ama milletlerin hayatı, nesillerinkinden uzundur. C.H.P. nin gerçekte neyi temsil ettiğini, neye inandığını anlamak için gere bir on sene sarfetmemis, hakikatleri on senenin sonunda görmemiz gerekecekse bu bize çok yeni fedakârlığa, gözyaşı ve ıstıraba malolacak demektir.

Durumu bilmek ve ona göre tedbir almak C.H.P. nin bilhassa genç liderlerini bekleyen görevdir. Eğer C.H.P kendisini 1946-50 arasında anlatabilme ve muvaffak olsaydı 1950-60 arasının çok ıstırabım çekmeye hiç lüzum dahi kalmazdı. 1950de. elbette ki hiç bir şey C.H.P. yi kurtarmazdı, zira CH.P. yakılması şart bir puttu ve mutlaka yıkılacaktı. Ama CH.P. kendisini gerçek yüzüyle göstermekte başarı kazansaydı memleketteki siyasi dense belki e nisbette bozulmazdı ve kuvvetler daha başbaşa bir durum gösterirdi.

Ne ise.. Olan olmuştur ve gözleri geriye çevirmekti bir fayda yoktur. Bugünün meselesi, kabarmaya başlayan dalgaların istikametini değiştirmek için C.H.P. nin kollarını sıvamağıdır. Gelmiş geçmiş bütün şartlatın neticesi, şu anda nefret edilen tutumlar, davranışlar vardır. CH.P. bunların savunucusu gibi gösterilmek teşebbüsüne karşı vaziyet almalı ve asıl ilericinin, sosyal adalet taraftarının, partizanlık düşmanının kendisi olduğunu inandırıcı bir tarzda herkese, bilhassa yetişen ne sillere göstermeli. 1960 arefesinin imanım tekrar bulma tadır.

CH.P 1946 ile 1950 arasında geç kalmıştır. Bu. memlekete pahalıya mal olmuştur. Bu çeşit bir ikinci miskinlik, daha da vahim neticeler doğuracaktır.

Herkesin, hiç olmazsa haberi ola!

demokratik bir hizmet idaresi istediğini ve oyların istikametini peşin hükümlerin veya kan dâvası haline gelmiş inançların değil, gündelik hayalımıza tesir eden icraatın tayin ettiğinin ortaya çıkması bizi çok ileri götürecektir. Bu, dünya kadar fesadın çanına otların en sağlamını tıkacak ve memleketteki temayülün, göstermek istedikleri temayül olmadığı gerçeğini ortaya koyacaklar. Ama bir temayülün sahipleri akın akın sandık başına giderken aksi temayülü benimseyenler "seçim kaçkınları" olarak köşelerinde kalırlarsa memleketin kaderi konusunda söz sahibi olmaya nasıl hak iddia edeceklerdir?

Bu nokta hiç hatırdan çıkarılmazsa ve 17 Kasım günü herkesin oyunu kullanması suretiyle memleketin asıl manzarası ortaya çıkarsa bütün işlerimiz inanılmaz derecede kolaylaşacak ve rejim bir hamle daha yapmış olacaktır.

Seçimler

Sandık başına...

AP Genel Başkan Yardımcısı Sadettin Bilgiç bir AKİS mensubunun sorduğu soruyu kısa bir süre düşündükten sonra bilhassa rakamların üzerine basa basa cevaplandırdı:

"— Mahalli seçimlerde kullanılacak oyların asgari üçte ikisi AP ye ait olacaktır."

Bilgiç daha sonra derin bir nefes alarak sözlerinin bırakıma olduğu tesiri ölçmek istercesine geniş odanın çevresinde yer almış bulunan APli politikacılara şöyle bir göz gezdirdi. Bakışları Bilgiçle karşılaşan her AP li çok bilmiş bir. tavırla başım sallıyor ve bıyık altından gülümsüyordu. Bu kısa müşahadeden sonra biraz daha cesaret bulan Bilgiç vardığı kesin sonucun nedenlerini açıklamak ihtiyacını hissederek sözlerine devam etti. Ses tonu yükselmiş, koltuğuna daha emin bir tavırla yerleşmişti.

"—. En az 50 11 merkezinde belediye başkanlığı bizimdir. Belediye ve İl Genel Meclisleri seçimleri ise nisbî temsil sistemine göre yapılacağından bu meclislere girecek üylerin ancak yüzde 65 inin APli olacağım sanmaktayım."

. AKİS mensubu bu çok iddialı sözler karşısında yeni bir soru sormak lüzumunu hissetti:

"__ Peki ya büyük şehirlerde AP nin şans nisbeti nedir?"

O gün hava son haftalarda Ankaralıların hiç görmedikleri derecede güneşli ışıl ışıldı. Bilgiç biraz da bu yazdan kalma sonbahar gününün tesiriyle tozpembe bir cevap verdi:

"— Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Samsun, Bursa, Konya, Zonguldak ve Kayseri Belediye Başkanlıklarım mutlaka alacağız."

Sadettin Bilgiç
Kurmay başkanı

Haşini İşcan
Tecrübe

AKİS mensubu hayretler içinde kalmıştı. Bu aşın iyimser politikacıya birkaç noktayı hatırlatmaktan kendini alamadı :

"— Ankarada Çankaya CHP nin, Altındağ ise AP nin diyorlar. Seçimlerde Yenimahallenin vereceği oy sonuca tesir edecek. O halde nasıl oluyor da Ankaradan bu kadar emin olabiliyorsunuz?"

Bilgiç, elinin tersiyle önündeki kâğıtları şöyle bir iteledikten sonra gürledi:

"— Ankarada Altındağ da bizim. Yenimahalle de bizim hattâ CHP nin o kadar emin olduğu Çankayada dahi iddiamız var."

Gazeteci birkaç dakikadır devam etmekte olan bu çeşit konuşmalara artık alışmıştı. Kimsenin duymayacağı bir sesle hafifçe "Allah ziyade etsin!" diye mırıldandı ve devam etti:

"— Ya İstanbul?"

"— İstanbul da bizim. Burhan Apaydın alsın alsın 10 bin oy alır, bu da pek önemli değil."

"— Peki doğu...."

"— Doğuda da iddialıyız. Birçok illerde YTP kuruluşları infisah etmiş ve teşkilâtlar olduğu gibi AP ye geçmiştir."

"— Ege bölgesi nasıl?.."

"— Belediye başkanlıklarının hepsini alırız. Belediye ve İl Genel Meclislerine CHP üye sokabilir."

"— Trakya.."

"— Trakyada YTP silinmiştir."

"— Orta Anadolu.."

"— CKMP silinmiştir." .

"— Karadeniz bölgesi.."

"— Bazı illerde YTP seçimlere dahi iştirak edemiyor."

"— Ya Güney Anadolu?"

"— Dörtyol, Erzin, İskenderunda YTP seçimlere girmiyor."

"— Peki ama CHP.."

"— Seçim bu belli olmaz. CHP için bir şey söylenemez ama ümitliyiz."

AKİS mensubunun son sorulan propaganda konusu ile ilgili oldu.

"— Peki propaganda konuşmalarında AP hangi temayı İşleyecektir?"

Bilgiç bir süre düşündü, başını kaşıdı. Doğrusu ortada işlenecek istismar edilecek bir konu kalmamış, en büyük spekülâsyon "Af" sloganı da eski tesirini kaybetmişti; Yavaşça fısıldadı :

"— Millî hakimiyet..."

"— Başka?"

Bilgiç biraz daha düşündü.

"— Plânın 1963 programı hedeflerine varmamıştır. Vergi zamları."

"— Hepsi bu kadar mı?"

"— Zaten pek kesif bir propaganda yapmayı düşünmüyoruz!"

AKİS mensubu gayri ihtiyari bir kaç ay evvel gazetelerde çıkmış olan bir haberi hatırladı. Bu habere göre AP, borçlarını ödeyemiyecek bir duruma düşmüştü. Bilgiçe:

"— AP seçim propagandasının masraflarını karşılayamıyacak durumdaymış. Doğru mu acaba?" dedi.

Bilgiç bu soruyu:

"— Piyangomu» yarın saat 15.30 da çekiliyor" diyerek cevaplandırdı.

Artık soracak pek bir şey kalmamıştı. AKİS mensubu Bilgiç ve arkadaşlarına teşekkür ederek Genel Merkez Binasından ayrıldı.

İştir kişinin ayinesi

Aslında Bilgiçin aşırı derecede geniş muhayyelesinden doğan bu tahminlerin mübalâğalı taraflarının yanı sıra gerçek olduğu taraflar da vardır. Gerçekten içinde bulunduğumuz seçim plâtformu 1961 e kıyasla hayli değişmiş ve Koalisyonun diğer iki kanadını teşkil eden YTP ve CKMP şanslarından çok şey yitirmişlerdir. Ancak bu değişiklik Bilgiçin tahmin ettiği derecede AP lehine olmamıştır. Gerçi bir çok yerlerde gerek CKMP ve gerekse de YTP seçimlere dahi iştirak edememekte veya aday gösterememektedirler ama bu hiç bir zaman açıkta kalan oyların AP kampında kanalize olacağı şeklinde tefsir edilmemelidir. AP diğer iki partiyle aynı kaynaktan doğduklarını ve aynı oyların mirasçıları bulunmaları sebebiyle kendilerini bu zümrenin gerçek temsilcisi olarak kabul etmekte ve "Halk artık kime oy vereceğini anlamıştır" demektedirler. Bazı YTP ve CKMP teşkilâtlarının infisah ederek AP ye katılmalarını ise iddialarının doğruluğunu ispat etmek balonundan karine olarak göstermektedirler.

Ancak birkaç ildeki teşkilâtın başka bir partiye iltihak etmesi o ildeki seçmenlerin tümünün siyasi temayülünü objektif ölçülerle kesin olarak ortaya koyamıyacağı gibi seçim haleti ruhiyesinin de önceden tahmin edilemiyeceği gerçektir. Bilgicin sözlerinde hakikati tam olarak aksettiren tek husus mahalli seçimlerde sadece iki partinin CHP ve AP nin çekişeceği, bana Karşılık YTP ve CKMP ile sembolik T.İ.P. nin bir iddiası olamayacağıdır. AP, CHP çekişmesinde ise geçen seçimlerin aksine olarak önümüzdeki mahalli seçimlerde propaganda faaliyetlerinin pek mühim bir rolü olmayacaktır. Zira halkın büyük bir çoğunluğu plâna ve plânın tatbikatına inanmış durumdadır ki bu husus CHP nin en büyük kozunu teşkil etmektedir. Bu yıl mahsul umulanın çok üstünde bir seviyeye ulaşmış ve meselâ Karadeniz ve Marmara bölgesindeki sadece tütün müstahsilinin eline 1 milyar liraya yakın para geçmiştir. Bu miktar bir rekor teşkil etmekte ve enflâsyonist bir politika sonucu olmaması ve iştira gücünden birşey kaybetmemiş bulunması sebebiyle müstahsilin yüzünü güldürmektedir. Türk Lirasının istikrar kazandığının bir diğer delili de Amerikanın en büyük haftalık siyasi dergilerinden biri olan News-Week'in çeşitli devletlerin paralarının karaborsa fiyatı üzerinde değerlerini gösteren haftalık tablolardır. Evvelce ,' dolar 12 bazen 13 liraya kadar yükselirken bu miktar şimdi 10 lira 73 kuruşa kadar düşmüş bulunmaktadır Plânda öngörülen yatırımlar sonucu iş hacmi genişlemiş, para ve kredi hacimleri ise 1960 yılına nisbetle yüzde 30 ve yüzde 25 oranında artmıştır Bütün bu hususlar halk tarafından kesin rakkamlar olarak bilinmemekle beraber hayat standardındaki az da olsa kaydedilen yükselme ve ekonomik gelişme kendini hissettirmektedir. Dinin istismarı ve "af' gibi sloganlar tesir gücünü kaybetmiştir. Bu sebepte AP, Koalisyon Hükümetinin icraatını tenkitten çok sükûtu tercih etmektedir. Üstelik CHP 1961 seçimlerine tekaddüm eden günlerde halka vaadettiklerini fazlasıyla yerine getirmiş durumdadır. İşçiler hayal dahi etmedikleri haklara kavuşmuşlar, hakim teminatı, Yüksek Hakimler Kurulunun kurulmasıyla tahakkuk etmiş, Anayasa Mahkemesi çalışmalarına başlamıştır, Basın hürdür. Bütün bunlar karşısında AP "Artık hiç bir şey de tenkid etmezsek ayıp olacak" diye düşünerek vergilere yapılan zamları veye 1963 Yılı Programının hedeflerine ulaşamamış olduğunu ileri sürecektir. Bu arada YTP ile girişilen taviz yansında karşı tarafa tek oy dahi kaptırmamak amacıyla yeni bir slogan daha bulunmuştur : "Millî Hakimiyet*

Bununla söylenmek istenen şey açıktır. Biz milletin gerçek temsilcileriyiz. CHP ve onun Koalisyon ortakları CKMP. ve YTP. ancak destekle iktidarda kalabilmektedirler. Tabii gerek açıkhava ve gerekse de kapalı salon toplantılarında bu sözlerden sadece "milli hakimiyet" kelimeleri hoparlörlerden işitilecek sözlerin tefsiri ise fısıltı gazetesine bırakılacaktır. Esasen AP CHP ye karşı büyük bir iddia taşımamaktadır. Gaye önce YTP ve CKMP yi eritmektir. AP yöneticileri oyların iki ayrı kampa ayrıldığım ileri sürmekte ve ilk hedefin AP de toplanması gereken oyların YTP ve CKMP ye kaymasını önlemek olduğunu söylemektedirler. Nitekim bu konuyla ilgili olarak AP Genel Başkan Yardımcısı Saadettin Bilgiç:

"— Propaganda konuşmalarında bol vaadde bulunulmayacak, CHP ve diğer partilere hücum edilmeyecektir" demektedir.

Penbe köşkün sakinleri

AP deki bu alışılmamış sessizliğe mukabil CHP Genel Merkezi son derece kesif bir çalışma temposu içindedir. Genel Merkezin Karanfil Sokaktaki Uç katlı san binasının ışıklan hemen her gece geç saatlere kadar va-

Kulağa Küpe

Sıradan beyler!

İstanbuldan bir kaç haftalık gayretleriyle Belediye Başkanı adayları bir tasnif edil*meye hak kazanmışlardır.*

Burhan Apaydın (Y.T.P.) — *En hafif aday*

Sadık Aldoğan (M.P.) — *En sessiz aday*

Mümtaz Tarhan (Bağımsız) — *En fodul aday*

Nail Eroğan (A.P.) — *En yağlı aday*

Haşim İşçan (CH.P.) — Hiç *propaganda bilmeyen aday*

Nuri Eroğan
Büyük iddialar

nık kalmakta ve üst katta Bakanlar ve Genel İdare Kurulu Müşterek toplantılar yaparak seçim hazırlıkları ile ilgili kararlar alırken, aşağı katlarda gençler teşkilâta gönderilecek raporları teksir etmektedirler. Bu raporlarda 2. Koalisyon Hükümetinin icraatı, 5 Yıllık Plâna paralel olarak yapılan yatırımlar ve genel ekonomik durum izah edilmektedir.

Foto finiş

YTP ile olan mücadelesinde AP li yöneticileri en fazla düşündüren seçim çevresini Doğu - Anadolu bölgesi teşkil etmektedir. Bu konuda Saadettin Bilgiç :

"— Erzurum, Erzincan, Diyarbakar, Ağrı ve hattâ Sivas -Öçten Sivas için AP ye tek oy kaptırmam demektedir- Elâzığ, Adıyaman ve Muş filetinin bir çoğunda gerek merkez ve gerekse de kazalarda seçimleri kazanacağımızdan eminim" demekte ve. bazı doğulu YTP milletvekillerinin AP ye iltihak etmiş olduklarını da bu iddialına delil olarak göstermektedir. Gerçekten YTP Erzurum Milletvekili Hüsamettin Atabey ve gene YTP Siirt Senatörü Lâtif Aykut AP ye iltihak etmişlerdir. Ancak sadece bir milletvekili ve bir senatörün parti değiştirmesi bir milyonu bulan seçmen kitlesinin AP yi tercih sebebi olabileceğini iddia etmek imkânsızdır. Gerçi bu iltihakların yanı sıra YTP nin Erzurum, Erzincan, Ağrı, Diyarbakır ve Mardin teşkilâtlarının da infisah ederek AP ye geçmeleri de dikkate alınacak olursa, bu bölgede AP nin eskiye nispette biraz daha kuvvetlenmiş olduğu kabul edilebilir ama bu değişiklik hiç bir zaman AP li yöneticileri "seçimleri kazanırız" dedirtecek ölçüde geniş değildir. Üstelik CHP de doğuda hayli kuvvetlidir. Oyların AP ve YTP arasında paylaşılması CHP ye yarıyacaktır. CHP bu konuda en vurucu kuvveti de kullanmaktan çekinmemekte ve Genel Başkan İsmet İnönüyü 3 gün kadar devam edecek bir doğu gezisine göndermektedir. Haftanın sonlarında Pazar günü başlıyacak olan gezi için THY dan 40 kişilik bir uçak kiralanmıştır. Kütahya, Nevşehir, Niğde, Yozgat ve Afyon tamamen bir CHP, AP çekişmesine sahne olacaktır. Bu İllerde 1961 seçimlerini alan YTP ve CKMP seçimlere dahi girememektedirler.

Mümtaz Tarhan koltukta

Aman batmasın...

Trakyada AP nin tek ümidi bu bölgede, YTP nin çözülmesiyle açıkta kalan oyları elde edebilmektir. Gerçekten YTP Tekirdağ Milletvekili Fethi Mahrama ve gene Tekirdağ Senatörü Selâmi Ürenin AP ye iltihak etmesiyle bu ilde YTP nin sadece bir milletvekili ve bir senatörü - Hayri Mumcuoğlu ve Cemal Tarlan- kalmışlardır. Kırklarelinde ise YTP nin bütün il ve ilçe teşkilâtları infisah ederek AP ye satılmışlar, YTP Kırklareli Milletvekili Fikret Filiz ise partisinden istifa ederek bağımsız kalacağını açıklamıştır.

Bu duruma göre Trakyada esasen sayısı az olan YTP oylarının AP ye kayacağı kabul edilse bile CHP gene çok daha kuvvetlidir.

Ege de CKMP ve YTP nin şanssız olduğu bölgelerden biridir. Adana ve İçelden başlıyarak Antalya, Burdur, İsparta, Muğla, Denizli, İzmir, Manisa, Balıkesir, Çanakkale, Bursa ve Kocaelide oylar CHP ve AP arasında paylaşılacaktır. Bu konuda AP liler hayli iddialı konuşmakta ve il merkezlerindeki bütün Belediye Başkanlıklarını kazanabileceklerini ancak, İl ve Belediye Genel Meclislerine CHP nin üye sokabileceklerini söylemektedirler. Bu arada YTP Genel Başkanı Ekrem Alicanın seçim çevresi olan Sakaryada şans biraz YTP ye gülmektedir.

Karadeniz bölgesinde ise AP nin limitsiz olduğu tek şehir Giresundur. 1961 seçimlerinde Orduda da kaybetmiş olmalarına rağmen AP li yöneticileri YTP Ordu Milletvekili Ata Bodurun partilerine girmiş olması bir dereceye kadar ümitlendirmektedir. Gene 1961 seçimlerinde Rize, Trabzon ve Samsunda Senato seçimlerini AP nin kazanmış olması sebebiyle AP hiç değilse Belediye Başkanı seçimlerinde, bu illerde diğer partilere nazaran biraz daha şanslı görünmektedir.

Belediye Başkanı seçimlerinde AP nin en iddialı olduğu şehirlerin başında İstanbul gelmektedir. Ancak Mümtaz Tarhanın AP den ayrılarak adaylığını CKMP nin desteği ile bağımsız olarak koyması üzerine bu şehirdeki adayların durumları bir anda değişmiş, AP nin nisbeten mutedil kanadını teşkil eden üçte bir ekseriyetin Tarhanı desteklemekte kararlı olmaları Nuri Eroganın seçim şansım azaltmıştır. Kendisini en kuvvetli aday olarak görmekte olan Erogan, Tarhan taraftarlarının AP içinde ikilik yaratmaları üzerine telâşlanmış ve AP İl Merkezi bütün gayretlerini mümkün olduğu kadar fazla miktarda Belediye Meclisi üyesi seçtirmek yolunda teksif etmiştir. Bu arada Burhan Apaydının kişiliğini beğenmiyen bazı mutedil YTP liler de Tarham desteklemeğe başlamışlardır. Seçim şansları bakımından adaylar arasında şimdilik bir tasnif yapıldığı takdirde bir numaralı aday olarak Haşim İşcan görünmekte ve onu sırasıyla Tarhan ile Erogan, daha sonra da Apaydın ve Orhan Arsal takip etmektedirler.

T. B. M. M.

Ortak Pazar!

Bu haftanın başında AP nin her türlü kulisini idare etmekle meşhur Turan Bilgin bir gazeteciye şöyle dedi:

"— CHP nin nasıl bir oyuna gireceğini bilmiyorum. Meclis Başkanlığına kimi düşündükleri de bilinmez. Ama kulağıma gelen isimler doğruysa ve İsmail Rüştü Aksal bu işi kabul ederse AP nin oylarının yarısından çok fazlasını sıkıntısız alır.

AP için Selim Sarper de fena isim değildir. Hattâ bir şey söyliyeyim mi, kendisiyle aynı divanda çalıştım, Fuat Sirmen pek çok yönleri olan ve sayısız meziyetleri bulunan bir Başkandır!"

Bilginin konuşmasına muhatabı cevap vermedi. Ancak bundan iki yıl evvel, Meclis Başkanlığı seçiminde Sirmen için CHP dışındaki partilerin düşüncelerini hatırladı ve o günlerde kulisi idare eden Ali İhsan Göğüşün bir nüktesini zihninden geçirdi:

"— Bakın şu AP liler şimdi Sirmene itiraz ediyorlar. İki yıl sonra biz Sürmeni istemiyeceğiz bunlar, aman gitmesin diyecekler..."

Gerçekten geride bıraktığımız haftanın başından itibaren Meclis kulisinde cereyan eden olaylar bu sözü doğruladı. Millet Meclisi Başkanlığı için üzerinde durulan isimler CHP içinde fazlaca gürültü koparmam. Grupun büyük bir kısmının Sirmeni istemediği, yerine bir başkasının seçilmesi gerektiği fikrinde olduğu biliniyordu. Ancak yerini tam dolduracak bir isim ilk günlerde belli olmadı. Hattâ isimler Üzerinde CHP den çok AP tartışmaya girdi. Meclis Başkanlığı çekişmesinde yeni bir hadiseye sebebiyet vermek AP nin işine gelmiyordu. Bu yüzden evvelâ bekledi, sonra ağır ağır kulisin içine girdi. Bu sıralarda CHP yöneticileri arasında Kemali Bayazıtın ismi dolaşıyordu. Bayazıt başkentte değildi. Şahsi bazı işleri için Antalyada bulunuyordu. Kurt politikacının Antalyadan durumu kontrol etmediği söylenirse biraz safdillik olacaktır. Telefonla yaptığı görüşmelerde Bayazıt başkentten uzak olduğu sıralarda ken--isini bu işe hazırladı. Nitekim döner dönmez kendisine bu konuda sual tevcih edildiğinde şöyle dedi :

"— Bu iş için henüz temaslar yapmadım. Mesele grup meselesi değildir biliyorsunuz. Meclis Başkanlarını daha fazla liderler teklif ederler. Şimdiye kadar bana böyle bir teklif yapılmış değildir. Ancak yapılırsa kabul edebilirim..."

Rüştü Aksal
Aranan aday

Bayazıt, CHP içinde bir grupun üzerinde durduğu politikan oldu. İtirazlar herzaman olduğu gibi aynı noktadan yükseldi: "peki ama CHP şu yıllanmış politikacılardan hâlâ mı vazgeçmiyecek?"

Kemali Bayazıt
Akıl bazan yaştadır

İtirazın dedikodusu yapılırken daha genç bir isim yedek parça kabilinden ortaya atıldı. Emin Paksüt... Paksüt gençti, dinamikti, mevzuatı iyi bilirdi. Pekâlâ CHP nin Meclis Başkanı adayı olabilirdi. Paksüt CHP içindeki Feyzioğlu grupu tarafından ileri sürütmek istendi. Ancak genç politikacı son günlerde öylesine ağızlara sakız ve grup içinde, öyle antipatik olmuştu ki vazgeçildi.

Bir müşkülât..

CHP grupunda üçüncü isim haftanın başlarında görüşülmeye başlandı. Selim Sarperin ismi ilk anlarda diğer parti gruplarına da sempatik gelmişti. Eski Dış İşleri Bakanının CHP içindeki bazı kişiler -oldukça kuvvetli - tarafından fazla sempatik bulunmaması tabiidir. Nitekim hafta ortasında CHP meseleyi kimsenin itiraz edemiyeceği bir formülle halletme yolunu tuttu. Şayet İsmail Rüştü Aksal bu adaylığı kabul ederse kimsenin 31-zıltı çıkarması imkânsızdır. Bütün başlar eski Genel Sekretere "evet" mânasına sallanacaktır. Ama Aksal bu işe yanaşmıyordu.

CHP li yöneticilerin ilk teması bu hafta başında oldu. Feyzioğlu ve Paksüt, Ali İhsan Göğüs eski Genel Sekreterle görüştüler. Aksal evet demiyor ama hayır da diyemiyordu. Mütereddditti. İlk temaslar bu hava içinde bitti. Ancak günler geçip zaman daralınca Aksalın üzerine daha fazla varıldı. Satırın da dahil olduğu grup Aksalı razı etme çabasını arttırdı. Aksal, görevi kabullenmekte' her zamanki gibi sıhhatini ileri sürerek tereddüd geçiriyordu.

Haftanın ortasında çarşamba gününe kadar böyle gelindi. Çarşamba günü CHP yöneticileri Genel Merkezde toplandılar. İsmail Rüştü Aksalı aralarına aldılar.

Fakat Aksal Perşembe günü kati kararını bildirdi teklifi kabul etmiyordu. Bunun üzerine Satır Sirmenle görüştü ve tekrar adaylığım koymasına razı etti.

Millet Meclisi Başkanlığının dışında yapılacak seçimlerde fazlaca patırdı olmıyacaktır. Koalisyon ortaklarının ve AP nin Meclis Başkan vekilleri için fikri, eskilerinin göreve devamıdır. YTP Mekki Keskini, CKMP küçük itirazlar olsa da Nurettin Oku, AP tereddütsüz Ferruh Bozbeyliyi aday gösterecek ve tura lüzum görmeden bu politikacılar eski koltuklarına oturacaktır.

Meclis idare amirlikleri için, CHP içinde iki isim mevcuttur. Edirne milletvekili Süleyman Ürgen ile Adana milletvekili Melih Kemal Küçüktepe-

Selim Sarper
Cim karnında bir nokta

pınar İdare Amirliği adaylarıdır. Geçen yıl kaybeden Süleyman ürgenin şansı bu yıl, geçen yıla nazaran fazla ama Küçüktepepınara nazaran azdır. Küçüktepepınar mücadeleden vazgeçmediği takdirde CHP nin adayı olabilecektir.

Senatoda bayram..

Senatodaki Başkan ve Başkan vekilleri seçimi Millet Meclisine nazaran çok daha karışık ve halli güçtür. Çekişmenin sebebi Senato Başkanlığına kimin getirileceğidir.

Bu konuda AP nin "Bilgiç Grupu" en mükemmel ve beklenilen kozlarını haftanın başında kırdılar. AP artık bağımsız bir Senato Başkanı istemiyor, Ürgüplünün yerine kendi listelerinden birisini ileri sürüyordu. İleri sürülen isim ziyadesiyle meşhur Cahit Okurerdi.

Bilgiç ve arkadaşları şayet Okurerln Senato Başkanlığı kabul edilirse Senato Başkan Vekilliklerinden birini bağımsızlara bırakmayı kabul ediyorlardı.

CHP bu teklifi bıyık altından gülerek karşıladı. Mukabil teklif tamamen, değişik oldu. Ürgüplüyü yeniden Senato Başkanı seçmekte bir mahzur görülmüyordu. Ancak bağımsızların kontenjanında olan Başkan Vekilliklerinden birini AP ye vermek fikrine CHP tamamen karşıydı.

AP nin "Bilgiç Grupu" ise AP çoğunluğunun Ürgüplüyü ancak kendilerine bir Başkan Vekilliği verildiğinde destekliyeceğini söylüyorlardı.

Fakat perşembe sabahı durum değişti. A.P. grubu Okureri pek kifayetsiz bulmuştu. Onun yerine A.P. Balıkesir Senatörü Enver Aka ileri sürüldü. Akayı CHP liler kabul ettiler.

Bağımsızların adayı olarak Kâbını Orbayın ismi ileri sürülmekteydi. Orbay ismi AP üzerinde soğuk duş tesiri yapmaktaydı.

İki parti bu işi centilmence halletmeğe karar verdiler ve aralarında bir "centilmen pakt" yaptılar. Eğer bir anlaşmaya varılmazsa o zaman Koalisyonun lal işlemesi sonucunda bir neticeye varmayı düşündüler.

Politikacılar

13 ü tutturamıyanlar

Kapaktaki Bakan)

Evvelki haftanın sonlarında Cumartesi sabahı gazetelerin manşetlerine şöyle bir göz gezdiren gazete okuyucularından çoğu manşetleri tekrar tekrar heceliyerek bir kaç defa daha okumaktan kendilerini alamadılar. Man setler bir iki kelime değişikliği bir yana bırakılırsa hemen hemen bütün gündeliklerde aynıydı.

Fuat Sirmen
Yerli yerine

Cahit Okurer
Model: A. P.

"Bayındırlık Bakanı Uyas Seçkin İçlileri, Ordu Milletvekili Arif Hikmet Onat Bayındırlık Bakanı oldular."

Oysa daha bir gün önce gene aynı gazetelerden Arif Hikmet Onatın İçişleri Bakanlığına getirilmiş olduğunu Öğrenmişler ve Onatın büyükçe bir resmi altındaki beyanatını gülümseyerek — Türkiyede hemen bütün eşleri bakanları bu tip iddiasız beyanatlar verirler — okumuşlardı. Acaba haberlerden hangisi doğruydu? İçişleri Hakanlığının bir iğneli fıçıya benzeyen makam koltuğunun gerçek sahibi kimdi? Seçkin mi? Yoksa okuyucular için henüz turfanda bir isim olan Onat mı?

Meselenin aslı ancak Pazar sabahı öğrenilebildi. Gazeteler olaya eğlence sütunlarında yer vererek bütün tafsilatıyla yanlışlığın içyüzünü açıkladılar. Baskentli Parlâmento muhabirleri bir kere daha politikacıların azizliğine uğramışlar, kısacası bir sy içinde ikinci defa — Kısa bir süre önce de lokomotif meselesinde aynı oyun oynanmıştır — hem de feci şekilde atlatılmışlardı.

Seçkin ve Onatın tayinlerine takaddüm eden Perşembe günü Başkentli gazeteciler için olağanüstü bir gayret, ama daha çok bir tereddüt günü oldu. Bir gün sonra Anayasanın tanıdığı mühlet sona eriyor ve yeni İçişleri Bakanının mutlaka o gün tayini gerekiyordu. Bu sebeple gazeteciler

bütün dikkatlerini bu mesele üzerine teksif etmiş ve aralarında teşkilâtlanmışlardı. Bir grup Parlâmento koridorlarındaki kulisi takip ederken diğer bir grup da İnönünün Çankayadaki evini gözlüyor, bir başka grup ise Başbakanlığın önünde bekliyordu. Sabah saat 10,30 da İnönü Başbakanlıkta CHP Genel Sekreteri Kemal Satırı kabul etmiş ve öğleye doğru BMM ne giderek Arif Hikmet Onatla görüşmek istemişti. Bunun üzerine Parlâmento koridorlarında bir anda Onatın içişleri Bakanı olduğu haberi yayıldı. Hemen bütün gazeteciler seferber olarak Onatı aramağa koyuldular. Ancak bu faaliyet yarım saat kadar sürmüş ve Onat BMM ne gelmeden İnönü Çankayadaki evine gitmişti. Bu arada gazetecilere alt bir otomobille Meclise gelen Onata Başbakanlık Özel Kalem Müdürü Necdet Çalp İnönünün evinde kendisini yemeğe beklediğini bildirdi. Artık gerek gazeteciler ve gerekse de Onat meseleye oldu bitti nazarıyla bakıyorlardı. O kadar ki.. Onat Çankayaya gitmeden evvel kendisini tebrik eden gazetecilere bir de kısa beyanat vermeyi ihmal etmedi ve:

"— Çok partili demokratik rejimde içişleri Bakanlığı yapmak güç olsa gerek. Ama altından kalkmak için gayret sarfedeceğim" dedi.

Arif Hikmet Onat, İnönünün evinden çıktığı zaman biraz sinirliydi. Zira neşeli bir hava içinde yemek yenmiş, kahveler içilmiş ama İnönü, kendisine değil içişleri Bakanlığını teklif etmek, bu konuda bir iki kelimeyle olsun en küçük bir ümit dahi imâ etmemişti ve doğrusu Onat da bu işten pek birşey anlamamıştı. Ancak bu umulmıyan sürprize şaşıran tek şahıs Arif Hikmet Onat değildi. Kapıda kendisini bekleyen gazeteciler de onatın :

"— Daha bana Başbakan bir şey söylemedi" demesi üzerine bir hayli şaşırdılar. Ama bu şaşkınlık pek uzun sürmedi. Kendi aralarında "Canım daha Başbakan açıklamadan adam ben içişleri Bakanı oldum diyecek değil ya" diye söylenerek İnönüyü beklemeye koyuldular. Bir kaç dakika sonra İnönü köşkün kapısında göründüğünde basın mensupları hayli ümitliydiler. Başbakan otomobile binerken bir genç gazeteci gruptan ayrılarak siyah opele doğru ilerledi ve saygılı bir tavırla:

"— Paşam Onat tebrikleri kabul ediyor. içişleri Bakanı olmuş" dedi ve sonra geniş bir nefes alarak cevabı bekledi. Ama Başbakanın cevabı hiç de beklediği gibi çıkmadı. Paşa çoğu zaman yaptığı gibi küçük bir kahkaha atmış ve:

"— Yok böyle şey", diyerek otomobiline binmişti. Bu sözler üzerine yapacak bir şey kalmıyordu. Gazeteciler bir taksi çevirerek BMM ne döndüler.

iki haftadır devam etmekte olan köşe kapmaca oyunu öğleden sonra Parlâmento koridorlarında devam etti. Gazeteciler ister YTP veya CKMP li, ister CHP li olsun bu işlerle ilgili her politikacıya aynı soruyu soruyorlardı :

"— Arif Hikmet Onat içişleri Bakanı olmuş. Doğru mu acaba?"

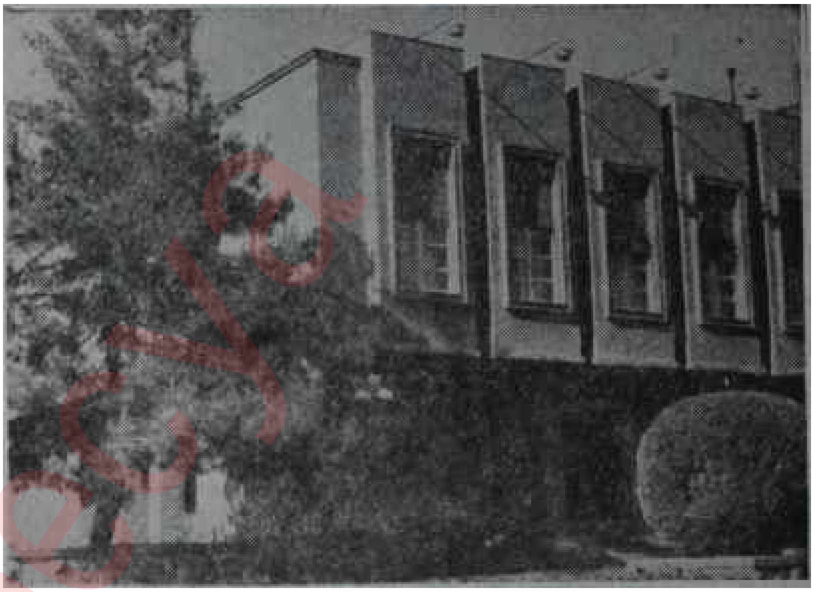
Ancak alman cevaplar tatmin edici olmaktan uzaktı ve hiç biri diğerini doğrulamıyordu.

Meselâ Gümrük ve Tekel Bakam Orhan Öztrak:

"— Onatın tayini yapıldı" derken, CHP Genel Sekreteri Kemal Satır soruyu:

"— Asla böyle bir tayin yapılmamıştır. Koalisyon protokolünün gerektirdiği hiç bir formalite tamamlanmamıştır" sözleriyle cevaplandırmıştı. Koalisyonun diğer iki kanadım teşkil eden CKMP ve YTP de ise Arif Hikmet Onat tanınmıyordu bile. Bir ara CKMP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Hasan Dinçer de Onatın kim olduğunu bilmediğini İfade ettikten sonra ortaya tekrar eski bir isim atıldı. Mehmet Hazer. Bu sefer gazeteciler bir Spor Toto tiryakisinin titizliğiyle bu iki isim üzerinde durdular. Ancak akşama doğru CHP Grup Sözcüsü Ali İhsan Göğüşün eski meslekdaşlarına tayinin yapıldığım fakat Koalisyon ortakları arasındaki protokole göre meselenin bir kere de Koalisyon liderleri arasında görüşülmesi gerektiğini ve ancak bu formalitenin tamamlanmasından sonra tayinin kesinleşebileceğini fısıldaması üzerine bütün nazarlar tekrar Onat üzerinde toplandı. Bu sırada saat 18 olmuş ve liderler Onat meselesini görüşmek üzere toplanmışlardı. Göğüşün sözlerine dayanılarak hanen orada bir yorum yapıldı. Başbakan, Onatın İçişleri Bakanı olmasını istiyordu. Tayinin kesinleşmesi bir formaliteden ibaretti. Üstelik gazeteler de sadece bu haber için ilk baskılarını bekletiyorlardı. Metne bir kaç ihtiyatlı cümle koymak şartıyla Arif Hikmet Onatın bakan olduğunu bildirmek yanlış olmazdı.

Ancak liderler toplantısı hiç de gazetecilerin tahmin ettiği gibi sonuçlanmadı. Gerek Alican ve gerekse de Dinçer Onatın bakanlığını kabul etmemekte ısrar ettiler. Onatı tanımadıklarını ve uzun bir süre parti teşkilatında çalışmış olduğu için parti-

Bayındırlık Bakanlığı

Hazır aş

İlyas Seçkin makamında
İğneli fıçı

sanlık yapabileceğini iddia ettiler. 3on haftalarda Koalisyondaki ortaklara karşı davranışlarıyla kendisine hakli olarak melek dedirtebilecek kadar uysal olan İnönü ise bu sözleri hafifçe gülümseyerek dinledi ve sadece "Peki" diyerek, ortaya o zamana kadar hiç

adı geçmiyen başka bir film attı: Bayındırlık Bakanı İlyas Seçkin. Teklif hem Alican ve hem de Dinçer tarafından müspet karşılandı. İnönü toplantıdan hemen sonra bir süre Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu ile görüştü, kesin bir karara vardıktan sonra Feyzioğluna Seçkine telefon etmesini ve Çankayaya çağırmasını söyledi. Bu sırada saatler tam 21,30'u göstermekteydi. Seçkin saat 22 de İnönünün evine geldi ve Başbakanın şu sözleriyle karşılaştı:

"— Seni niye çağırttım biliyor musun?"

İlyas Seçkin biraz heyecanlı :

"— Vallahi bilmiyorum desem yalan söylemli olurum paşam. Evden çıkarken karıma da söyledim. Ya Koalisyondan ayrılmağa karar verdiniz, yahut da bana İçişleri Bakanlığını tahlif edeceksiniz. Har ikisine de hazırım" diye cevap verdi.

Bu sözler Paşanın da hoşuna gitmişti. Gülümseyerek :

"— İyi tahmin etmişsin. İçişleri Bakam sen olacaksın" dedi. Böylece karşılıklı mutabakata varılarak İçişleri Bakanlığı meselesi halledilmiş, saçak ortaya bir diğer önemli problem çıkmıştı. Seçkinden sonra boşalacak cilan Bayındırlık Bakanlığına kimin getirileceği henüz kesin bir karara bağlanılmamıştı. Bu hususta ismi esasen İçişleri Bakanı olarak afişe edilmiş c-lan Onat akla en yakın ihtimal olarak göründü. Teknik bilgisi ve usun yıllar, Ordu Belediye Başkanlığında bulunmuş olması da Onatın tercih ediliş sebeplerini teşkil ediyordu. Üzerinde fazlaca durulmadan Onatın Bayındırlık Bakanlığına getirilmesi Kararlaştırıldı.

Eski ağıza yeni taam

Veni Bayındırlık Bakam Arif Hikmet Onat kelimenin tam anlamıyla talihli bir bakandır. Seçkin, teşkilâtı düzeltmiş, personeli azami değilse bile azamiye yakın seviyede randıman verir hale getirmiş, müteahhitlerle olan münasebetleri ciddi ve sıkı bazı esaslara bağlamış, yatırımların kısa zamanda tamamlanabilmesini sağlamak amacıyla bürokrasiyi imkân nispetinde azaltmış kısaca işin tezgahlanması ile ilgili kısmını eksiksiz vurmuştur. Ancak meseleye bu açıdan bakıldığı takdirde Onat talihli görünmekle beraber, hiç değilse sübjektif ölçülerle başarı şansını azaltan hususlar da mevcuttur ve bunların bağında şüphesiz Seçkin gibi Hükümetin en başarılı bakanlarından birinden sonra. görev almış bulunması gösterilebilir. Bu bakımdan Onatın ilk yapacağı iş Seçkin zamanında vazedilmiş olan prensiplerde hiç bir değişikliğe gitmeden bunları olduğu gibi tatbikte Havam etmektir. Bakanlığa bir yenilik getireceğine inandığı şahsi görüşlerinin uygulanması ise işlerin genel akı--ını bozmamak, şartıyla ancak 'dana sonra düşünülecek hususlardır. Aksi halde hüsnüniyetle de olsa girişilecek mevsimsiz teşebbüsler bakanlık içinde kurulmuş bulunan ahengi bozmaktan başka bir şeye yaramayacaktır.

Arif Hikmet Onat çalışmalarının ilk hedefini iki ana amaç halinde formüle etmektedir.

"Köy yollan ve köy içme sularının bir an evvel tamamlanması." Onat bilhassa köy yolları üzerinde durmakta ve bu yollar tamamlanmadıkça O-kul, Sağlık Yurdu, Kitaplıklar gibi sosyal tesislerin köye giremiyeceğjni ifade etmektedir. Ayrıca içme sulan için de:

"Eğer köylüye içmesi için bir bardak temiz su veremiyorsak elimizdeki plânın ne kıymeti kalır?" demektedir. Onata göre binlerce köy hem de ve hem de yoldan mahrumdur. Bu sebeple köyün durumuna göre bu iki ihtiyaçtan birine öncelik tanınacak ve bu hususta bilhassa, arazinin engebeli olup olmadığı kriter olarak kabul edilecektir. Meselâ Karadeniz köyleri genel olarak dağlık arazide kurulmuş bulunduklarından buralarda önce yol problemi ele alınacak, İç Anadoluda ise su meselesinin halli yoluna gidilecektir.

Onat bu meselelerin hailinde müstakil teşekküller yerine koordine çalışmaların daha verimli olabileceği kanaatindedir. Meselâ köy yollarının yapılmasında 11 bayındırlık müdürlükleri. Kara yollarının da teknik imkânlarından faydalanacak böylece sadece il idarelerine yüklenen malt ve teknik külfet iki teşekkül arasında paylaşılarak biraz olsun hafifletilmiş olaçaktır.

Gerek içme suyu dâvası ve gerekse köy yolları meselelerinin hallinde Bayındırlık Bakanlığının karşısında ötedenberi aşılması hayli güç bir engel teknik imkânsızlık yani vasıta kifa-

yetsizliğidir. Ancak bu bakımdan da Onat son derece talihlidir. Zira bakanlık koltuğuna oturmasından henzü birkaç saat sonra imzalanan bir anlaşmaya göre AID 18 milyon dolarlık bir teknik yardım kredisi vermeyi kabul etmiştir. Kısa bir süre önce sağlanan gene teknik yardımla ilgili 6 milyon dolarlık bir diğer kredi de dikkate alınırsa vasıta ve yedek parça sıkıntısının çok kısa bir zamanda havli hafifleyeceği kolayca görülebilir.

Onatın düşündüğü yeniliklerden bir diğeri de 5 Yıllık Plân sebebiyle birdenbire artan çimento sıkıntısını hafifletmeğe matuftur. Kısa bir süre önce Rusyadan çimento ithal etmek zorunda kalışımızı hatırlatan Onat teşkilâtına tuğla ve taş kullanılması mümkün olan inşaatlarda hiç bir surette çimento kullanılmamasını emretmiştir.

Onat Kimdir?

Arif Hikmet Onat 1908 de Orduda doğdu. Babası komiser Mehmet Ali beydi. Onat ilk ve İdadi tahsilini orada bitirerek 1925 yılında yüksek öğrenimini yapmak üzere İtalyaya gitti. 1933 yılında Yüksek Elektrik Mühendisi olarak Türkiyeye döndü ve Ordu Belediyesinde Elektrik ve Fen İşleri Müdürü olarak görev aldı. Bir süre mühendis olarak çalıştıktan sonra 1939 da Belediye Başkam oldu 1948 yılına kadar aralıksız Belediye Başkanlığı görevinde kaldı; bu arada aynı zamanda Ordu CHP İl Başkanlığına da getirilmişti. 1948 de CHP den. milletvekili seçildi 1950 yılında iktidi DP ye geçince Orduya dönerek fındık yetiştirdi. CHP İl Başkanı olarak politikaya devam etti. 1957 yılında tekrar milletvekili seçildi ve CHP Grup Yönetim Kurulunda çalıştı. 1960 da 27 Mayıs Devrimini müteakip Ordu delegesi olarak Kurucu Meclise ve 1961 seçimlerinde de BMM ne seçildi. İki yıl kadar Bütçe ve Plân Komisyonu sözcülüğünü yaptı.

A. Hikmet Onat
İş bilenindir

Evli ve 4 erkek 1 kız çocuk babası olan Onat:

"— İngilizler gibi aldığım görevi

bir spor telâkki eder ve ondan zevk almağa çalışırım" demektedir.

Deniz sporlarını ve bilhassa kürek ve yelkeni çok Seven Arif Hikmet Onat İtalyada Po Nehrinde düzenlenen üniversitelerarası yarışmalarda dümenci olarak birincilikler almıştır.

İtalyan basınını yakınan takip eder. Çok as sigara içer. En büyük zevki tiyatrodur.

Bir Gayya Kuyusu

Yeni İçişleri Bakanı İlyas Seçkin ise Arif Hikmet Onata bırakmış olduğu bakanlığın aksine olarak her bakımdan tamamen laçka olmuş bir teşkilât teslim almıştır.

bebi olarak mesleğin meşakkatine mukabil ödenen ücretlerin kifayetsizliği gösterilebilir. Halen Emniyet Genel Müdürlüğünün elinde Kayseri. İzmir ve Ankarada olmak üzere 4 polis eğitlm merkezi bulunmakta ve ihtiyacın büyük bir kısmı bu kanallar vasıtası ile giderilmektedir. Ancak buradan çıkan polis namzetleri gerek mesleki formasyon ve gerekse de fiziki kondüsyon itibariyle yeterli olmakla beraber sayılarının yılda bir kaç yüzü geçmemesi sebebiyle adet itibariyle büyük ihtiyaçların yanında bir fantazi olmaktan ileri gidememektedir.

1961 yılında çıkarılan bir kanunla ay daha fazla sürmesidir. Yedek polislere de öğretmenlere benzer bir hak tanındığı ve gerek askeri eğitim ve gerekse de yedek polis olarak yapılan hizmetler toplamının süresi 2 yıla indirildiği takdirde aslında büyük faydalar sağlanacağı muhakkak olan kanun geniş bir tatbik sahası bulabilecektir. Akla gelen bir diğer ihtimal de tıpkı yedek öğretmenlerde olduğu gibi bir kısım lise mezunlarının askerliklerini doğrudan doğruya yedek polis olarak yapmalarıdır.

Bugün için asayiş konusunda Seçkinin işleri Sıkı Yönetim sebebiyle hiç değilse İstanbul ve Ankara gibi iki bü-

Eğitime tabi tutulacak polisler
Geç olsun temiz olsun

Eski İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekata bir yıl devam eden idaresi lirasında daha çok politik temaslara önem vermiş, ziyaretçilerle dolup taşan bekleme salonlarındaki -biri özel kalem müdürünün diğeri de yaverinin olmak üzere iki tanedir - ziyaretçilerinin her birine mavi boncuk dağıtma siyaseti sebebiyle cesur hamlelerle ele alınmağa muhtaç bir çok mesele el sürülmeden olduğu gibi bırakılmıştır.

Asayişi korumakla görevli olan polis teşkilâtı ihtiyacı tatminden uzaktır ve gerekli kadronun çok altında bir sayıyla teknik imkânsızlıklar içinde bocalamaktadır. Bunun başlıca te-

askerliklerini jandarma olarak yapmakta olan lise mezunlarının belirli bir süre askeri eğitini gördükten sonra 2 yıl da polislik yapması kabul edilmiş ve böylece polis kadrolarının takviye edilebileceği düşünülmüşse de tatbikat umulan sonucu verememiş, kanunda derpiş olunan 300 polislik limit doldurulamamıştır. Meselâ sadece 1963 yılı yazında yedek polislik için müracaat eden lise mezunu sayısı ancak 31 dir. Aslında müspet sonuç vermesi hemen hemen muhakkak olan kanunun tatbikindeki başarısızlığın başlıca sebebi, bu şartlar altında yapılan askerliğin diğerlerine nispetle 6

yük şehirde bir ölçüde hafiflemiştir. Ancak bu intizar devresinden doğan bir hafiflemedir. Sıkı Yönetimin sert tatbikatı kalkar kalkmaz adliye vakalarının artacağına da şüphe yoktur.

Jandarma meselesi ise diğer bir dev problem olarak Seçkini kara kara düşündürmektedir. Güneydoğu illerindeki şakilerin yanı sıra her türlü tabii engelden mahrum geometrik Suriye sınırında kaçakçılık başlı başına çözülmesi hayli çetin bir mesele teşkil etmektedir. Bu konuda jandarmanın kifayetsiz kalışının ilk başlıca sebebi teknik imkânsızlıklardır. Vasıtalar yıpranmıştır, haberleşme imkân-

ları mahduttur.

Bütün bu problemler karşısında Seçkin, çözüm yolunu vilâyetlerin hiç değilse malî bakımdan idarelerinde ademi merkeziyetçilik sisteminin uygulanmasında bulmuş ve bakanlık koltuğuna oturur oturmaz verdiği ilk emir bu konu ile ilgili olmuştur.

Seçkine göre 50 bin liralık bir tasarruf için dahi merkeze başvurmak sorunda olan bir validen müspet icraat beklemek biraz fazlaca iyimser olmak demektir. Şimdi Seçkin bu tasavvurunu tatbik mevkiine kuyabilnek üzere projenin malî cephesinin plânlanması hazırlıklarına girişmiş bulunmaktadır. Seçkin yeni bakanağında girişeceği teşebbüsler, hakkında inceden bir de vaâdde bulunmak istememekte ve gülümseyerek:

"— Kritik bir zamanda iş başına Seldim. Muhalefeti ve basınıyla bütün vatandaşların müzaharet göstermesi âzım. Yoksa böyle bir zamanda bu iş iadece benim gayretlerimle başarılmaz" demektedir.

Koalisyon

Deve mi kuş mu?

Bu haftanın ortasında bir gün Y.T.P. Genel Başkanı Ekrem Alican bir AKİS mensubuna şöyle dedi:

"— Ne var şu Koalisyonda pekâlâ yürüyüp gidiyor işte"

Koalisyonun 2 numaralı ortağının başında, bu sözleri söylerken bir sinirli hâl vardı. Hele Bekata — Azizoğlu ağız dalaşından sonra Koalisyonun yürüdüğü, ama kör topal yürüdüğü bir gerçekti. Koalisyon içinde anlaşmazlık, karşılıklı anlayış noksanından ortaya çıktı. Bunda Y.T.P. nin ve onun Genel Başkanının rolü büyüktür. Ağız dalaşması başlayınca İnönü büyük bir incelikle kendi partisine mensup tırmıkçı kediyi ortadan çekip almış, sonra da davasını kendisinin savunmasına bir şey dememişken Y.T.P. den beklenen, kendi tırmıkçı kedisini ortadan çekip almaktı. Ancak bu incelik diğer ortağa karşı gösterilmedi. Aksine Y.T.P. Grup Başkan Vekili Esat Kemâl Aybar meseleyi bir şeref meselesi yaptıklarını ifade etti ve şöyle dedi :

"— Biz meseleyi Grupta görüştük Azizoğlu haklıdır istifasına cevaz vermeyeceğiz"

Fakat T.B.M.M. de mesele kavara bağlanıp, iki eski Bakan hakkında Soruşturma açılınca incelik, zarif Azizoğlundan geliverdi ve Esat Kemâl Avbarın evdeki hesabı çarşıya, uymadı. Mahalli seçimler arefesinde Koalisyon bir kere daha sarsıntıdan sabık Sağlık ve Sosyal Yardım Bakam tarafından kurtarıldı. Ancak derindeki yaraya çare bulunmadı. Koalisyonun her iki kanadı da "Hele şu mahalli seçimleri bir atlatalım" dediler.

Bir Bakan aranıyor

Yusuf Azizoğlunun istifası Koalisyonda bir koltuğun boş kalmasına sebep oldu. Şimdi Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına kim getirilecekti?

Bu haftanın başında salı ' akşamı İstanbuldan yeni dönen Y.T.P. li Turhan Kapanlı bir AKİS çiye bu konuda şöyle dedi :

"— Vallahi İstanbuldan daha yeni geldim. Hadiselerin inkişafından haberdar değilim. Y.T.P. olarak bir isim tespit etmiş değiliz. Tabii o koltuğun gene Azizoğlu tarafından doldurulması gerekir". .

Y.T.P. ye A.P. den transfer Kapanlı bu arada birden bir şey hatırlamış olacak ki devam etti:

"— Gerçi o koltuğu Azizoğlu için bekletmek gerekir ama buna Anayasa cevaz vermiyor. Hele bir yarın olsun bir toplanıp konuşalım".

Hakikaten Y.T.P. içinde, hissi hareket edenlerin gönüllerinde yatan aslan. Sağlık Bakanı hakkındaki Soruşturma biter bitmez kendisini gene ayni koltuğa oturtmaktır. Ne var ki 'Anayasanın bir sarih hükmü vardır: Bir Bakanlık 15 günden fazla vekâletle idare edilemez. Oysa ki Azizoğlu hakkındaki soruşturmanın sonucu ancak bir ay sonra alınabilecektir.. Bu bakımdan Y.T.P. liler bakan aramağa koyuldular.

İlk ortaya atılan ve en akla yakut gelen isim İmâr ve İskân Bakanı Ord. Prof Fahrettin Kerim Gökay oldu. Gökay İmar ve İskân Bakanlığında başarılı olmuştur. Gökayın Sağlık Bakanlığına getirilmesi ve ondan boşalacak İmar Bakanlığına ise yem bir tayin yapılması en doğru yoldur. İşte yeni isimler bu arada ortaya atıldı. Alaattin Eriş, Ömer Faruk Sanâç 've Turhan Kapanlı Bakan adayı olarak ortaya çıktılar. Ancak İmar Bakanlığını Gökaydan almak Y.T.P. lilerin pek işine gelmiyordu. Zira F. K. G. orada iyi çalışıyordu. Bunun üzerine Dr. Gebeloğlunun adı Sağlık Bakanlığı için ortaya atıldı. Şu satırların yazıldığı sırada Y.T.P. kanadından kafi bir isim verilmemiştir. Y.T.P. Genel İdare Kurulu son bir toplantı yapacak ve yeni Sağlık Bakanını Başbakana bildirecektir. "Melek gibi adam" İsmet İnönü de hiç sesini çıkartmadan bu yeni Bakanı kabul edecektir.

İsyan

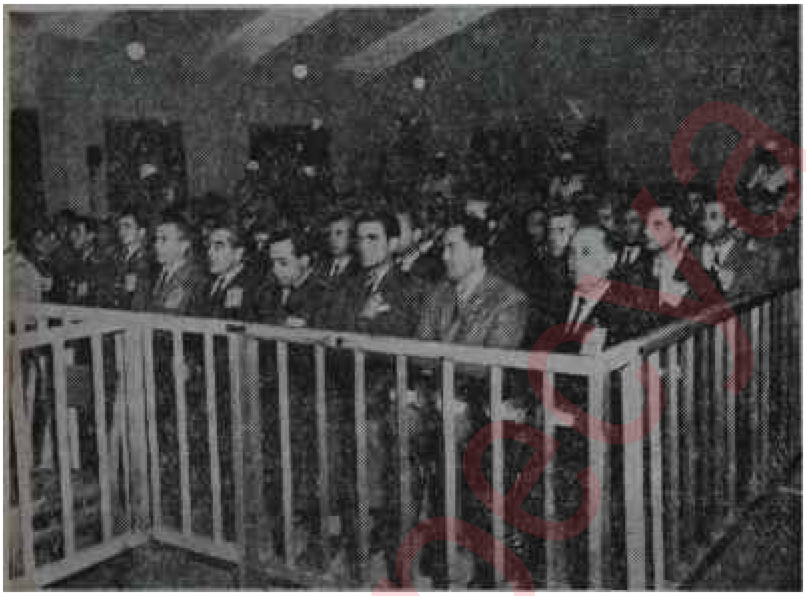
Son!

Bu haftanın ikinci yansında perşembe günü Askeri Yargıtay 20-21 Mayıs gecesi silâhlı isyan hareketine katılanlar hakkında Mamak 1 numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesi tarafından verilen kararlar üzerinde yapılan itirazları tetkik etti ve kararını bildirdi

Koalisyonun üç lideri Mecliste

Üç el bir baş içindir

20/21 Mayıs sanıkları Mamakla duruşmalarda
Finiş

O gün saat 9 a 5 kala Askeri Yargıtayda duruşmaya mürafaalı olarak başlandı. İlk dört sırayı sanık avukatları doldurmuştu. Sağ tarafta ise basın mensupları yer almıştı. Gerideki sıralarda ise sanık yakınları ve dinleyiciler vardı. Duruşma Başkanı şöyle dedi:

"— Karar uzundur. Gerekçeli olarak okunacağı için ayağa kalkmanıza lüzum yoktur. Kararın hüküm faslında ayağa kalkarsınız".

Bu açıklamadan sonra Mahkeme Kâtibi kararı okumağa bağladı. Evvelâ kararın gerekçesi okundu. Bu saat 11,55 e kadar devam etti. Ondan sonra ise Askeri Yargıtayın karan ve muhalefet şerhlerinin okunmasına başlandı.

Dinleyicilerin merakla bekledikleri konu, Mamak Mahkemesi tarafından verilen idam kararlarının tasdik edilip edilmediğiydi. Kararın okunması bitince dört idam kararının tasdik edildiği anlaşıldı. Bunlar Talât Aydemir, Fethi Gürcan. Osman Deniz, Erol Dinçere ait olan kararlardır. Geriye kalan üç idam mahkûmunun — Cevat Kırca, Ahmet Gücal ve İlhan Başın — itirazları varit görülerek haklarında verilen karar bozulmuştur.

Perşembe günü okunan listeye göre bilanço şudur:

İDAM MAHKUMLARI

Talât Aydemir (İttifakla tasdik edildi) — Fethi Gürcan (İttifakla tasdik edildi) — Erol Dinçer (Ekseriyetle tasdik) — Osman Deniz (Ekseriyetle tasdik) — İlhan Baş (Kararın bozulmasına) — Cevat Kırca (Kararın bozulmasına) — Ahmet Gücal (Kararın bozulmasına).

MÜEBBED MAHKUMLAR VE MUHTELİF CEZALAR

Fevzi Bingöl — Salim Miman — Mazaffer Güney — Remzi Kılıç — Terfik Saltoğlu — Erbil Yücelten — Ayçan Ünlü — Nihad Çonguroğlu — Önder Aydınlı — Kadir Yıldırım — Rıfkı Ertan — Savaş Kilimci — Yaşar Başaran — Mustafa Karazeybek — Ferit Kalacak.

(Hakkındaki kararla aynen tasdik edilmiştir.)

İzzet Köz — Recep Uslu — Hakkı Sümer — Ziya Gökalp Pusat — Hüsamettin Paksoy —Atillâ Altugan — Tuncay Yener — Feridun Erman — Cemal Özdemir — Galip Gültekin — Bahtiyar Yalta — Turgut Alpagut — Mustafa Ok — Emin Arat.

Hakkındaki kararlar Yargıtay'ca bozulmuştur.

Mustafa Üstüner — Tevfik Ünlüer — Mustafa Tekin Pakoba — Yaşar Korkat _ Sedat Ünal — Mehmet Gül — Zeki Yılmaz — Abdullah Yılmaz

hakkındaki kararlar tasdik edilmiştir.

Gazi Alankuş — Nihad Sertöz — Kemal Ülkütanak — Ümmet San — Nezihi Fırat — Erol Ege — Zihni Çetiner — Özkat Tansal — Erkan Mersin — Turgut Saltoğlu — İhsan Seçgül — Feridun Özbay

(haklarındaki kararlar Yargıtay tarafından bozulmuştur.)

Ayhan Öcal — Münip Tepeci — Ramazan Öztürk — Osman Yetkin — Metamet Erdoğan — Güven Küçükaksu — Erhan Dağıstanlı — Metin Akpınar — Tevfik Sarıkaya — Erol Akkıvılcım — Öner Tekebaş

(hakkındaki kararlar tasdik edilmistir.

Fahri Ergun — Erol Işıltan

(hakkındaki kararlar bozulmuştur.»

Nusret Karakaş — Mehmet Erengül — Enver Apaydın — Mehmet Çilingiroğlu — Menteşem Erol Aydın — Tezcan Özalgın — Ergin Osmanağaoğlu — Celâl Oğuz — Cahit Aksoy — Tevfik Ecemiş

(hakkındaki kararlar tasdik edilmiştir.)

Agâh Gürel — Yüksel Eral — Hasan Bilici — Metin Turgan — Coşkun Savaş — Günay Tanju — Hüseyin.Daran Ucun — Selim Türkkan — Orhan Günday — Sabri Sarıyer— Kemâl Kahyaoğlu — Mustafa Satıroğlu — Alâaddin Açan — Necdet Öz — Fethi Işıktepe — Rıdvan Metal — Uysal Altuğ — Halim Menteş — Gökalp Kasapoğlu — Şükrü İnanç,

(hakkındaki kararlar bozulmuştur).

Gündoğan Dogançay — Sabahattin Altınok — Nihat Şendoğan

(hakkındaki kararlar tasdik edilmiştir.)

Behzat Tanır — Necati Taylan — Hadi Kantarcı — Mustafa Cihangiroğlu.

(Yargıtaya müracaat etmediklerinden haklarında daha önce alman mahkeme karan kesinleşmiştir,)

Sonuç

İdam kararlarından tastik edilenler için yapılacak işlem şudur: Kararlar T.B.M.M. 'e gidecek ve evvelâ Adalet Komisyonunda incelendikten sonra Genel Kurula sunulacaktır.

Haklarında verilen kararlar Askeri Yargıtayca bozulanların dosyaları ise Mamak 1 numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesine tevdi edilecektir.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Feza

Yavaşlayan yarış

Geride bıraktığımız haftanın son günlerinden birinde, Kremlinin salonlarında etrafını çevreleyen tarafsız re komünist bloku, mensubu gazetecilerle konuşan Krutçef, bu konuşma Birasında bütün dünyada büyük hayret raratıp çeşitli yorumlara yol açan oir açıklama yaptı. Krutçefin çevresindeki gazetecilerden biri, Sovyet Başbakanına, rusların aya ne zaman gideceklerini sormuştu. Bu soruya verdiği cevapta, Krutçef:

"— Bizim şimdilik aya adam yollamaya niyetimiz yok" diyordu.

"— Aya adam göndermek çok ilgi çekici birşey olsa gerek, fakat bunun ne zaman gerçekleşebileceğini bilmiyorum. Sovyet âlimleri bu meselenin üzerinde çalışıyorlar, fakat biz şimdilik aya yolculuk yapmayı düşünmüyoruz. Eğer amerikalılar söylendiği gibi 1970 yılında böyle birşey denemeyi düşünüyorlarsa pekâlâ, biz de onlara balalılar dileriz. Onların deneylerinden faydalanıp aya nasıl gidileceğini, daha önemlisi oradan nasıl geri dönüleceğini öğreniriz. Tam hazırlıklı olmadan aya gidişi bir rekabet konusu naline getirmek istemiyoruz. İşin içinle insan hayatı olduğuna göre, iyice ıazırlanmadan böyle bir rekabete girişmek faydadan çok zarar verir."

Krutçef bu sözleri söylerken, Baştan Kennedy'nin Birleşmiş Milletler Genel Kurulu karşısında yaptığı aya ortak yolculuk teklifinin üzerinden daha birkaç hafta bile geçmemişti. Sovyetler Birliği şimdi en yetkili ağızlan bu teklife dolaylı bir cevap veriyor, aya adam yollamayı şimdilik düşünmediğini, feza yarışından çekilerek meydanı Amerikaya bıraktığım açıkça bildiriyordu. Oysa Krutçef bundan Birkaç yıl önce aya gidecek ilk insanın bir Sovyet vatandaşı, aya dikilecek ilk bayrağın da Sovyet bayrağı olacağını ilan etmişti. Aynı şekilde, şu sırada yurt dışında bir geziye çıkan iki Sovyet astronotu da, Yurt Gagarinle Valentina Teresiova, yaptıkları konuşmalarda ısrarla Sovyetler Birliğinin aya adam yollarsak için çalışmalar yaptığını, altı Sovyet astronotunun bu iş için hazırlandığını söylemişlerdi. Hattâ Valentina Tereshkovaya göre, Yuri Gagarin aya gidecek ilk feza gemisinin kaptanı bile seçilmişti!

Çeşit çeşit yorumlar

Krutçefin bu sözleri dünyada duyulduğu zaman önce bir hayret yarattı, sonra da ortalığı çeşitli yorumlar kapladı. Yorumların büyük bir kısmı, aya gitmenin çok pahalı bir proje olduğu ve Sovyetler Birliğinin şu sırada bu projeye fazla para ayırmak durumunda olmadığı noktasında birleşiyordu. İlk Sovyet sputniği fezaya atıldığı zaman bunun tarafsız devletler üzerinde etkileri büyük olmuş, bütün dünyada Sovyet devlet sisteminin üstünlüğü konusunda kilolarla mürekkep akıtılmıştı. Fakat ondan sonra atılan Sputnikler artık ilki kadar heyecan uyandırmıyordu. Tarafsız devletler ki dev arasında bir seçim yapmak gerektiği zaman feza yarışında önde olanı değil, kendilerine iktisadi ve teknik yardım yapanı tercih ediyorlardı. Diğer yandan Rusyanın iç durumu da feza masraflarında kısıntı yapılmasını gerektiriyordu. Krutçef, bundan bir süre önce Sovyet halkına on yıla Kalmadan amerikan hayat seviyesini aşacaklarını söylemişti, fakat verilen bu söze rağmen öyle göze çarpar bir kalkınma hâlâ gerçekleşemiyordu. Üstelik son yıllarda tarım verimleri çok azalmış, Sovyetler Birliği Batık devletlerden, bu arada Amerikadan buğday satın almak zorunda kalmıştı. Durum böyle iken hiçbir pratik faydası olmayan bir feza yarışması için milyonlar harcamak, evde içecek ayranı olmayanların tahtırevanla gezmeye çıkmalarına benzeyecekti.

Yorumların bir diğerine göre de, Krutçef, feza yarışmasından çekildiğini bildirmekle Sovyet halkına fezadan çok onların refahı ile ilgili olduğunu göstermek istemişti. Fakat bu çekilme, daha sonra yeniden ileri atılmak için bir nefes almak da olabilirdi. Sovyet âlimlerinden bir kısmı fezanın yapısıyla ilgili bazı bilinmiyenler çözülmedikçe aya adam yollamanın mümkün olmayacağını düşünüyorlardı ve bu bilinmeyenler çözülmedikçe feza yolculuğuna para harcamanın hiçbir faydası yoktu. Yoksa Sovyet uzay teknolojisi de en az Amerikanınki kadar ilerlemişti ve günün birinde, bakarsınız, Rusya yeniden aya adam yollamaya kalkıverirdi.

Amerikanın güç durumu

Nihayet, bazılarının söylediğine göre de Krutçefin feza yarışından çekildiğini açıklamaktaki gerçek amacı, Amerikayı aya yolculuk konusunda gevşekliğe düşürmekti. Nitekim, Krutçefin konuşması duyulur duyulmaz, Amerikadaki aya yolculuk muhalifleri bir kere daha Kennedy'nin feza politikasına karsı, yaylım ateşine başlamışlardır. Bu arada Senatodaki Cumhuriyetçi Parti lideri Illinois senatörü Everett M. Dirksen hem Temsilciler Meclisindeki, hem de Senatodaki feza komisyonlarının, yeni Sovyet tutumunun ışığında, Amerikanın feza programını yemden gözden geçirmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Aynı şekilde Pennsylvania'nın demokrat senatörü Clark'a göre de, Rusya yarıştan çekildiğine göre, Amerika artık daha yavaş Ve daha rahat kararlar alarak belki de fezaya döktüğü milyonların meselâ eğitim gibi daha verimli alan-

John Kennedy — Nikita Krutçef
Elim üstünde elin var!..

Sonu Olmayan Yarış

Sovyet Başbakanı Krutçefin geçen hafta yaptığı açıklama üzerine, bütün dikkatler bir kere daha feza yarışması üzerine çekilmiştir. Bazıları Krutçefin sözlerini inanmazlıkla karşılıyor, bacıları Sovyetler Birliğinin ekonomik güçlüklerinden süz açıyor, bazıları da büyük bir acele ile Birleşlk Amerikayı feza yarışının galibi ilan ediyorlar. Oysa Krutçefin sözlerinde Sovyetlerin aya gitmekten kesin olarak caydıklarını gösteren hiçbirşey yoktur, Sovyet Başbakanı yalnızca bunun bir rekabet konusu olmamasını, iyice hazırlanmadan aya gitmeye kalkışmanın faydadan çok zarar getireceğini söylemektedir. Bu sözler, aynı samanda, Kennedy'nın aya ortak yolculuk için yaptığı teklifin gevşeme politikasına uygun bir dille reddi demektir.

Fezanın fethi, hiç şüphesiz, insanlık için büyük bir başarıdır. İnsanoğlu fezaya usanmakla tabiatın kendine uygun gördüğü çevrenin sınırlatını aşmak yetkisine sahip olduğunu; hızı ve enerjiyi kendi dilediği gibi kullanabileceğini isbatlamıştır. Feza konusunda yapılan araştırmalar sonunda belki de şimdiye kadar çözülmemiş sorunların karşılığı bulunacak, insan merakı biraz daha giderilecektir. Bu bakımdan fezanın fethi yolunda atılan her yeni adım şu, ya da bu devletin değil, bütün insanlığın zaferi sayılmalıdır.

Fakat ne yazık ki, iki dev devlet arasında giderek artan nüfus ve prestij yarışması, son yıllarda, her konuda olduğu gibi feza konusunda da ortaya çıkmış bulunuyor. Sovyetler Birliği ve Birleşik Amerika, sanki aya ilk ulaşan bir anda dünyanın da hakimi olacakmış gibi, birbirinden önce aya varmak için hadsiz, hesapsız para harcamaktadırlar. Dünyadan ayrıldığından buyana çook gün görüp geçirmiş ihtiyar ay, kendi etrafında dönen bu yarışmayı büyük bir hayretle izlemektedir.

İnsanoğlu aya giderek ne kazanacaktır? Amaç, ayın yapısı hakkında bilgi toplam aksa, alimler bunun bugün öylesine gelişmiş olan hassas araçlar tarafından daha çabuk ve daha ucuza yapılacağım söylüyorlar. Kaldı ki artık ay konusunda bildiklerimiz, bilmediklerimizden çok daha az. Ayda insan hayatının akışım iyiye doğru çevirecek bir sihirli madde bulamayız, hızla artan dünya nüfusunu hayat şartları pek elverişsiz olan aya yerleştirenleyiz, aç kütlelerin beslenme sorununa kurak ve çorak aydan yardım umamayız. Ama aya gitmek için harcanan paraları dünya nüfusunun açlık, bilgisizlik içinde yaşayan, yarınına güveni olmayan dörtte üçü için yeryüzüne saklarsak, çok daha akıllıca bir iş yapmış oluruz. Zaten dünyanın açlık, bilgisizlik içinde yaşayan, yarınına güvenle bakamayan dörtte üçü de böyle düşünüyor. Dün ilk atılan Sovyet sputniğinın etkisi altında olan tarafsız devletler, bugün iki büyük dev arasında bir seçim yapmak gerekince aya gitmek yarışında önde olanı değil, kendilerine iktisadi ve teknik yardım yapanı seçiyorlar.

Krutçefin yaptığı açıklama üzerine durmasa bile yavaşlaması beklenen aya gitmek yarışının, bu yavaşlamanın verdiği elverişli hava içinde, artık unutulup gitmesi umulur. Aksi halde, gelecek kulaklar, içinden kurtulamadıkları sefaletin sorumunu olup bitenleri şaşkınlıkla izleyen aya değil, ona ulaşmak için anlaşılmaz bir telaş içinde olan politikacılara yükleyecektir.

larda kullanılmasını sağlayabilir.

Amerikanın aya gitmek konusunda daha olumlu bir tavır takınmasını isteyenler yalnız politikacılar değildir. Sazı İlim adamlarına göre de aya gitmek boş bir prestij kurtulmasından başka bir işe yaramayacaktır. Eğer ayın yüzü, hava şartları, fizik yapısı incelenmek istiyorsa bunun için uya mutlaka adam göndermeye lüzum yoktur adam yetine hassas ilmi araçlar yollamak hem daha ucuz, hem daha çabuk sonuç alınmasını sağlar, Kaldı ki, yapılan bütün denemelere rağmen insanın fezada uzun bir müddet kaldıktan sonra iş görüp göremiyeceği, güneş ışınımının insan yapısına nasıl etkiler yapacağı da henüz kesin olarak bilinmemektedir.

Bütün bunlara ek olarak, bazı amerikan âlimleri, aya adam göndermek için seçilen 1970 yılını da uygun görmüyorlar. Çünkü 1968 yılında büyük çapta güneş parlamaları olması beslenmektedir ve bu parlamalar uzun bir süre etkisini sürdürüp gidecektir Nihayet, hazırlanan projelere göre aya gidecek feza gemisinin bir kete ayın etrafında döndükten sonra yüzeye konması gerekiyor ki, ayın etrafında dönüş, ılım adamlarının söylediğine göre. dünya etrafında dönüşe nazaran çok tehlikeli görünmektedir.

Bütün bu ilmi sakıncalar Rusyanın feza yarışından çekilmesiyle bir araya gelince. Amerikanın feza programında bazı değişiklikler beklemek yanlış olmaz. Nitekim Kongrenin gelecek yılın bütçesinde bunun için ayrılan tahsisatta 500 milyondan 5 milyara kadar yükselebilecek bir kısıntı yapacağı umuluyor. Fakat Amerikanın feza çalışmalarını yöneten Milli Aeronotik ve Feza İdaresi - N.A.S.A. - yapılacak kısıntı ne Olursa olsun, sovyetlerin feza yarışından çekilme kararının çalışmaları Üzerinde hiçbir etki yapmayacağını bildirmiştir. N.A.S A. feza uçuşları başkam Dr. George E Muellere göre, Amerikanın aya yolculuk projesi üzerinde çok düşünülüp taşınılmış bir projedir ve rusların tutumuyla hiç ilgisi yoktur.

N.A.S.A. ile aya yolculuk fikrinin karşısında olan politikacılar ve ilim adamları arasında bir uzlaştırıcı yol bulmak görevi, şimdi. Başkan Kennedy'ye düşmektedir. Fakat Kennedy'nin durumu da çok kolay değildir, çünkü aya yolculuğu Sovyetlerle bir yarışma haline sokan ve bunu bir milli gurur meselesi yapan kendisidir." Eğer N.A.S.A. ya uyarak feza yarışmasına tek başına devama kalkarsa siyasi ve bilimsel çevrelerde kendisine karşı muhalefet büyüyecek, N.A.3.A.' ya sırt çevirip feza çalışmalarını yavaşlatırsa belki de kamu oyunun beslenmedik tepkileriyle karşılaşacaktır. Başkanlık seçimlerinin yaklaştığı şu günlerde beklenmedik halk tepkileriyle karşılaşmak da pek hoş olmasa gerektir.

1 Kitap okudum

AKİSÇİLER SİZİN İÇİN GÖRDÜLER, DİNLEDİLER, SEÇTİLER

Adı : "Ahmet Beylerin Bedriye"

Yazan : Afet Muhteremoğlu.

Türü : Roman.

Baskı : Yeditepe yayınları 131, Yeni Matbaa 1963 İstanbul, 78 sayfa 200 kuruş.

Konu : Bedriye, bir hizmetçi kızın, bir beslemenin romanıdır. Yazarı Afet Muhteremoğlu, kitabının adının altına, "roman-hikâye" demiş. Gerçekten de 78 sayfalık kitap, dokuz bölümü tekerteker ele alındığında, bir hikâyeyi de andırıyor.

Kitapta anlatılan Bedriye, hemen her büyük şehirdeki evlerde birer tane bulunması hiç yadırganmayan, hizmetçi denmeyip de daha asilleştirilerek "besleme" veya daha da ileri gidilip "evlâtlık" sıfatı yakıştırılan kızlardan biri. Bir Anadolu kasabasından koparılıp, bir büyük şehre getirilmiş. İstanbulda bir ilkokul öğretmeninin evine sığındırılmış. Bir karı-koca ve iki yetişmiş çocuğun bütün ayak hizmetlerine koşturulan, zaman zaman acınan, ama devamlı olarak kızılan, bağırılan, azarlanan ve hattâ dövülen bir evlâtlık. Okumuş yazmış bir ailenin içinde olduğundan, okumuş yazmış ve toplum sorunlarının zaman zaman etkisi altında kalmış aile fertlerinin her gün değişen tepkileriyle karşılaşıyor. Birgün elinden tutulup okula yazdırılıyor, ertesi gün evdeki işler geri kalacak endişesiyle geri alınmak isteniliyor. Okulda alay konusu, acınma konusu oluyor. Evdeki durumu da daha farklı değil. Baskı altında yetişmiş, çocukluğunu bilememiş, ezilmiş, hırpalanmış, örselenmiş bir ucube. Muhteremoğlu, romanında, Bedriyenin iç dünyasından çok, onun çevresindekilerin iç dünyasının üstüne eğilmiş, oldukça başarılı bir şekilde bu dünyaları bu davranışları romanında aksettiriyor.

Sonuç : "Bedriye" tam bir roman değil, ama başarılı sayılabilecek bir deneme. Afet Muhteremoğlu adı, birıki de armağan kazanmasına rağmen, edebiyatımızın yeni adlarından biri. Kimbilir, belki de ilerde çok daha sağlam eserler yazar. Şimdilik "Bedriye" ye, dikkat çekici bir deneme demekle yetiniyoruz.

İlhami SOYSAL

Sinema

Ankara sinemaları yeni sezona girmiş bulunuyorlar. Sezonun yeni filmleri hiç de parlak olmayan bir liste ile seyircinin önüne sürüldü. Ne çare ki Ankaralı seyirci seçmek hakkına sahip değildir. Başka bir deyimle sinemayı başka bir eğlence ile değiştiremez. Zira memur şehrinin başlıca eğlencesi sinemadır. Sinema şirket' leri de bunu biliyor olmalılar ki ince eleyip sık dokumadan bir takım filmleri seyircinin önüne sürüyorlar da sürüyorlar. İşte bir kaçı:

Kızım ve Ben: (Ankara) Sopala Loren'in başarılı bir kordelası. İkinci Dünya Harbi sırasında geçen bir harp ve insanlık dramı. Loren, yaşlı bir erkekle evlendikten sonra kocasını kaybeden bir şen dul. Üstelik kocadan kendisine canı gibi sevdiği bir kız bir de bakkal dükkânı kalmış. Romada gül gibi geçinip «gidiyor. Fakat harp onun hayatım altüst etti. Sık tok bombalanmak korkusu, kızını kaybetmenin korkusuyla birleşince Loren çareyi kaçmakta bulur. Kendisine yardım vaad edene kendim bile verir. Sonra yolculuk başlar. Loren eski fakir köyüne bin bir güçlük içinde girer. Orada bir üniversite öğrencisi ile karşılaşır. Bu insancıl Michell'dir. İşte filmin erkek artisti Jean Pol Belmondo burada ortaya çıkıyor. Sonra ikili mücadeleler ve kaçış sırasında Loren'in kızma tecavüz eden müttefik askerleri. Ana olmadığı halde analığın ıstırabını dile getirmesini Loren becerebilmiş, o kadar ki Belmondo pek sönük kalıyor. Görülmesi gerekli bir film denebilir.

Çılgın Süvari : (Renkli) walt Disney'in ortaya çıkardığı Fess Parker ve Jeff Chandell'ln bir kordelası. Amerika sivil harbinden sonra ortaya çıkan ve kendisini bir vatan kurtaran aslan gören bir süvarinin yakalanışı hikâyesi. Fess Parker yapmacık oyunu ile Chandell'i tuzağa düşürmek karşılığında hayatım kurtarıyor. Ama Chandell'le karşılaşınca ve onu tanıyınca pişman oluyor. Gene iki garip tezin çarpışmasını seyrediyorsunuz. Olmak veya olmamak...

Western severlere salık verilebilir, üstelik renkli de.

Şafak Bekçileri : (Büyük) Göksel Arsoy ve Leyla Sayarın bir yerli filmi. Asanda bu film için bir şeyler söylemek gereksiz ama, gene de söyleyelim. Göksel Arsoyun bu filmi dedikodulara sebebiyet vermiş bir filmdir. Arsoy bu filmi çevirmek için spektaküler temaslar ve tecrübeler bile yapmıştır. Paraşütle atladı, tepkili uçak» la uçtu. Yani filminin reklâmını evvelce pekâlâ yaptı. Sinemanın kapalı gişe oynamasının sebebi sadece bu Oysa filmin dişe dokunur bir tarafı yok. İllâ görmek isterseniz, bizden söylemesi pek fazla şeyler ümid ederek perdeye bakmayın...

E Ğ İ T İ M

Öğretim

Özel okullar

Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji müdürü Burhan Göksel, elindeki istatistikleri, AKİS muhabiriyla inceledikten sonra:

"— Meseleyi şu nokta üzerinde toplıyalım" diye söze başladı sonra ekledi:

"— İnancımız şudur ki, özel okullar Türkiyenin Milli Eğitim dâvasının gerçekleşmesinde başlıca yardıma unsur olabilirler. Atatürk bu gerçeği daha 1935 yılının, 1 Kasımında Meclisi açış nutkunda çok açık bir sakilde ifade etmiş ve yakın bir gelecekte devlet okullarının Türkiyenin gelişen ihtiyaçlarını karşılayamıyacağını belirterek, sermaye sahibi kimselerin özel okullar açarak, devlete ve millete yardımcı olmalarını istemişti. Halbuki o tarihten bu yana özel okul, memleketimizde, gerçek mânası ile ne halkımız ve ne de Milli Eğitim Bakanlığımız tarafından teşhis ve teşvik edilmiş ve beklenilen yola yöneltilmiş değildir. Özel okul halkımızın nazarında çok uzun bir süre, kolay diploma veren bir müessese olarak yaşamış, Milli Eğitim Bakanlığı ise bu müesseselerin maarifin sırtına yük olmadan, kendi bütçe ve çabaları ile Milli Eğitim Bakanlığı ülkülerini gerçekleştirmeye çalışan gönüllü müesseseler olduğunu, her türlü maddi ve mânevi yardıma hak kazanabileceklerini unutmuştur."

Bir araştırmanın gösterdiği

Özel okulların kolay diploma dağıtan ve bir yazarımızın tabiri ile "beleş okul" deyimine hak kazanan müesseseler olup olmadıklarını incelemek için bugün elimizde çok kuvvetli bir belge mevcuttur. Bu belge Milli Eğitim Bakanlığının "Eğitim Araştırmaları ve Değerlendirme Merkezi" tarafından yayınlanan Ankara Üniversitesi 1962 Giriş İmtihanlarında Liselerin Başarıları adlı kitaptır. Türkiyede ilk defa ciddi ve ilmi metodlara dayanılarak yapılan bu araştırma bize özel okulların hiç te zannedildiği gibi kolay diploma dağıtan müesseseler olmadığım göstermektedir. Çünkü bu araştırma imtihanlarda en fazla başarı kazanmış okulların özel okullar olduğunu açıklamış bulunmaktadır. Sosyal bilgiler ve yabancı dil birleşik başarı sıralanmasında önde griden 10 lisenin 6 sı başta Ankara Koleji olmak üzere özeldir. Yabancı dil bakımından kıyaslamada başarı alan ilk on lise arasına ancak 3 devlet lisesi girebilmiştir ki bunun da ikisi Milli Eğitime bağlı yabancı dil tedrisatı yapan iki lisedir.. Akademik test sonuçları sıralanmasında ilk onlar arasında gene ancak 4 devlet lisesi vardır. Devlet liselerinin daha çok başarı elde ettikleri kıyaslama matematik ve fen bölümü olup ilk onlar arasına ancak bir tak özel okul girebilmiştir, ki rapor özel okulların bu bölümü tercih eden kuvvetli adaylarının daha çok Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve yabancı dille tedrisat yapan yüksek okullara rağbet ettiklerine de ayrıca işaret etmektedir.

Genel olarak toptan başarı ortalamasında ilk onlar arasına 5 özel okul ile 5 devlet okulu girmiştir. Türkiyenin mevcut 134 devlet lisesine karşılık 58 ö2el lisenin bulunduğu düşünülürse özel okulların kazandıkları başarı kendiliğinden meydana çıkar.

Ankara Koleji binası
Dertli dolap

1331 den kalma bir kanun

Burhan Göksel istatistikleri masasının üstüne bıraktı, sonra AKİS muhabirine doğru dönerek:

"— Tabii" dedi, "ban bu sözlerimle özel okulların en mükemmel bir dununda bulunduklarını iddia edecek değilim. Özel okulların en başta bır öğretmen dâvası vardır ki bu dava halledilmedikçe, özel okulların istenilen ve beklenen yolda gelişmeleri bir hayalden ibarettir. Bugün özel okullarda çalışan öğretmenlerin hiçbir garantileri yoktur. Adetleri 4 bin 500 olup ömürlerini bu memleketin çocuklarını yetiştirmeye vakfetmiş bulunan özel okul öğretmenlerinin de emeklilik bakımından diğer öğretmenlerin sahip oldukları haklara sahip olmaları ve Emekli Sandığı hükümlerinin içerisine girebilmeleri şarttır. Öğretmensiz eğitim olamaz, yarınının endişesini taşıyan bir öğretmen ise çocuklarımıza beklediğimiz eğitimi veremiyecektir."

920 sahife tutan «Milli Eğitimle İlgili Kanunlar" adlı kitapta özel okullarla ilgili, Cumhuriyet devrinde çıkarılmış bir tek kanuna rastlıyamayız. Bugün memleketimizde özel okullar, 1331 Şevval 25 tarihli "Mekâtibi Hususiye Nizamnamesi" ile bunun bir maddeciğini tadil eden 1957 tarihli bir Bakanlar Kurulu kararnamesi ile idare edilmektedir. Böylece Cumhuriyetimizin 40 inci yıl dönümünde 61 bin 921 öğrenci ve 4 bin 6 yüz öğretim üyesi bulunan özel okulların kaderi 1331 tarihli bir nizamnameye bağlanmıştır. Ne yazık ki geçenlerde oldukça gürültüye sebebiyet veren Özel Okullar Kanun tasarısı da aydınlarımız ve basın tarafından yalnızca yabancı okullar meselesi gibi ele alınmış ve özel okul dâvamızın esas noktaları gözden kaç-

mıştır. Tekrar ele alınacak olan kanun tasarısında boşluklar doldurulurken, özel okul dâvamızın ruhu olan özel okul öğretmen hakları en basta ele alınmalı ve özel okullara, milli eğitini dâvamızda bir yer muhakkak surette verilmelidir. Aydınlar, basın. Büyük Millet Meclisi özel Okullar kanun tasarısını asıl bu yönden incelemek zorundadırlar.

Toplumun yararına açılan özel okullar

Özel okulların gerçek mânasını anlayabilmek için muhtelif kategorilerdeki özel okulları da birbirinden ayırt etmek şarttır :

3 sınıf özel okul vardır. Bunlar azınlık okulları, şahıslar tarafından ticari zihniyetle açılmış okullar ve menafi-i umumiyeye Hadim Cemiyetler tarafından açılmış okullardır. Azınlık okulları vaktiyle türklere yabana kültür vermek amacıyla ve kapitülasyonlara dayanılarak açılmıştı. Cumhuriyetin Kurulması ile bunlar yön değiştirmiş ve türk eğitimine faydalı bir veçhe kazanmışlardır. Ticari zihniyetle açılmış pek çok okulun da bugün memleket için faydalı birer hizmet yuvası oldukları muhakkaktır. Yalnızca topluma faydalı olmak için kurulan Menafi-i Umumiyeye Hadim Cemiyetler tarafından açılmış okullar ise kâr zihniyeti gütmezler ve amaçları, yalnızca çocuk yetiştirerek topluma yararlı olmaktır. Türkiyede bu sınıfa giren iki okul vardır. Darüşşafaka ve Atatürk tarafından kurulmuş olan Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji.

Ankara Koleji

Bugün ilk okul, orta ve lise kısımlarında 5 bin 173 kız ve erkek öğrenci barındırarak Ankarada Millî Eğitim Bakanlığının büyük bir yükünü kaldıran Ankara Koleji 1963 yılının Mayıs ayında bir tesis haline getirilmiştir. Fakat genişledikçe yeni binalar yapmak durumunda kalmış olan Ankara Koleji büyük borçların altındadır ve bu borçları karşılamak için öğrenci taksitlerinden başka geliri yoktur. Oysa ki bu taksitler değil eskiden yapılmış olan zaruri borçlan ödemek, okulu daha modern araçlara ve imkânlara kavuşturmak, öğrencilerin eğitimine bugünkü ihtiyaçlara göre cevap vermek için yapılması elzem olan masrafları bile karşılıyamamaktadır. Yalnızca bu zaruri masrafları ve personel maaşlarını ödeyebilmek için okulun Haziran 1964 e kadar taksitlerden ibaret gelire 3 milyon lira ilâve etmesi lâzımdır ki bu takdirde de binaların yapılması için harcanmış olan 8 milyon 293 bin 223 liralık borç olduğu gibi kalacaklar. Bu rakamlar kâr temini için kurulmayan ve 5 bin çocuğu yetiştiren bir müessesenin âcil yardım ihtiyacında olduğunu göstermeye yeter. Kolej idarecileri, her yıl, müessesesi kapama ve çocuklarını açıkta bırakma tehlikesi ve acısı ile karşı karşıyadırlar.

Eğitimden fedakarlık edilemez

Ancak bütün bu mali sıkıntıların bir yandan yardımlarla önlenmesi düşünülürken, bir yandan da yöneticiler eğitimden fedakârlık etmeme prensibini kabul etmişlerdir, Bunun için bütün maddi ve mânevi zorluklara rağmen bu yıl Ankara Koleji, kendisine çocuklarım iyi yetiştirmek için hiçbir fedakârlıktan sakınmayan modern anlamda bir okul veçhesi vermek için, cesaretle birçok yeniliklere girişmiştir. Çocukların boş saatlerini değerlendirmek için okulda kurslar açılacak ve ayrıca çocukların meselelerini halletmek ve onları, ileri toplumlarda olduğu gibi kunt disiplin cezalarından kurtarıp anlayış ve sevgi ile eğitme metoduna kavuşturmak üzere bir rehberlik ihdas edilecektir. Okul idaresi bunun için Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Talim Terbiyeden klinik psikolog, pedagog ve rehberlik uzmanlarım, Hacettepe Tıp Fakültesi ve Ankara Ruh Sağlığı Araştırma Dispanserinden çocuk psikiyatrlarını davet ederek bir program hazırlamıştır. Bu programa göre uzmanlar öğretmenleri bir Kursa tabi tutacaklar, öğretmekler sınıflarda randımanı düşüren faktörleri değerlendirerek, çocukları ayrıca süzgeçten geçirecekler ve ilk yardımları bu çocuklara psikolojiye dayanan bir eğitimle yapmaya çalışacaklar, pedagoglar ve diğer uzmanlar kendilerine bu konuda, ihtiyaç nispetinde yardımcı olacaklar, çocukları da icab ettikçe ayrıca göreceklerdir.

İdare, ayrıca Okul-Aile Birliği sanalı ile velilerle iş birliği yapacak ve öğrencilerle ilgili birçok meselelerini de bu yoldan halledecektir.

Tüli'den haberler

Dıçişleri Bakanlığı Personel Dairesi Genel Müdürü Doğan Türkmenin Karaşi Büyükelçiliği müsteşarlığına tayini münasebetiyle 21 Ekim pazartesi günü Golf Klüpte verdikleri kokteyl, Ankaranın tanınmış türk, ecnebi bütün simalarını bir araya topladı. Cânân Türkmen ve Doğan Türkmen hakikaten iyi birer ev sahibi ve istikbâlin iyi birer elçi ve elçi eşi olduklarını ispat ettiler. Orhan Öztrak, siyahlar içinde çok zarif olan eşi Ayten Öztrak ve Belçikadan Misafir olarak gelen baldızı Suna Çınar ile beraberdi. Suna Cihara' ikinci izdivaç daha çok yaramış. Şefik İnan ve çok şık bir brokar elbise giymiş olan eşi Handan İnan, Turan Güneş ve eşi, Dışişleri Bakanlığının mensuplarından hemen hemen bütün Genel Müdürler, Genel Sekreter Fuat Bayramoğlu ve eşi Nesteren Bayramoğlu, İktisadi işler Yardımcısı Kâmuran Gürün, NATO İşleri Başkanı Bediî Karaburçak ve eşi, Protokol Dairesi Genel Müdürü Özdemir Benler ve eşi, Enformasyon Dairesi Müdürü Halûk Kura ve siyah dar bir elbise ile siyah tüy şapkalı zarif eşi Lâle Kura, Rahmi Gümrükçüoğlu ve eşi Elçin Gümrükçüoğlu, Orhan Conker ve pek zarif eşi Zafire Conker, Muzaffer Kâmil Gördüysus ve kızı Müjde Dışişleri Bakanlığından Yusuf Kadri Dicle ile beraber gelmişlerdi. Ayrıca Doğan Türkmenin S.B.F. den arkadaşları Ticaret Bakanlığından Selçuk İnan ve yeni eşi Gönül, Fahir Savran ve eşi Fahire, Nur ve Fahir Bekdik, Bayan Bekdikin üzerinde Şamdan gelmiş çok şık bir brokar elbise vardı. İdarî İşler Dairesi Genel Müdürü Hikmet Bensan ile Nejat Uçtum beraber gelip erkenden kaçtılar.

Cumartesi akşamı Operada "La Serva Padrona"nın galası vardı. Çok kalabalık olan galada pek çok şık hanım vardı. Beylerin de yarısı smokinliydi. Perde arasında Haşini Hekimoğlu çıkıp halka üzücü bir haber vereceğini bildirdi ve Behzat Butakın ölüm haberini söyleyerek herkesi bir dakikalık tazim duruşuna davet etti.

Gene cumartesi akşamı Süreyya Pavyonu yeni sezona başladı. Oldukça kalabalık olan salonda bilhassa ecnebiler pek fazlaydı. Dört kişilik yeni orkestra çok güzel. Bu sene meşhur Lefter pavyondan ayrılmış, herkesin gözü gayriihtiyarî onu arıyordu. Opera dönüşü çok kimse oraya gelmişti. Hemen bütün Devlet Tiyatrosu sanatkârları vardı. Şeref Gürsoy ve eşi, Cüneyt Gökçerin kızı Deniz Gökçeri de birlikte getirmişlerdi. Osman Kapani de onlarla beraberdi.

Genç hariciyecilerimizden Yusuf Kadri Dicle, Bakanlık arkadaşlarından Gaye Güntekinin Atinaya tayini dolayısıyla evinde bir parti verdi. Geç vakitlere kadar çok samimî bir hava içersinde devam eden toplantıda orijinal giyim ve makiyajı ile meş-

40. Yıl Cumhuriyetin 40. Yıl dönümü bütün yurtta heyecanla kutlandı. Cumhuriyetin ilân edildiği gün yeni doğmuş bulunan bir nesil bugün tam 40 yaşındadır ve içlerinden pek çoğu devletin en can damarı noktalarda vazife, görmekte, şuur boylarında nöbet beklemektedir. Cumhuriyetin 40. yılında bir kere daha büyük Atatürkü anıyor ve yolundan yürüyoruz.

hur olan Gaye Güntekin siyah saten dar bir elbise giymiş, göğsüne de çok iri bir iğne takmıştı. Ağabeysinin kızı ile beraber gelmişti. Müjde Görduysus da siyah bir elbise giymiş çok büyük küpeler takmıştı, Oktay Cankardeşle yaptıkları Çaça ve Çarlstonlar gecenin en büyük ilgisini topladı.

İran Şahının doğum yıl dönümü şerefine Başkonsoloslukta bir resepsiyon verildi. Davette Vali Niyazı Akı,. Belediye Başkanı Necdet Uğur, komutanlar ve eşleri bazı basın mensupları bulundular.

İranlılar Yardımlaşma Cemiyeti de Hiltonda bir akşam yemeği verdi. Gecenin hususiyetleri yalnız tango ve ağır parçalar çalınması oldu.

Kızılay haftası münasebetiyle Yenişehirdeki Genel Merkez binasının bahçesinde kurulan çadırın içinde bir sergi tertiplenmiştir. Sergi Pazartesi sabahı yapılan bir merasimle açıldı. Davetlilerden Amerikan Büyük Elçisi Raymond Hare. Vatikan Büyük Elçisi Monsenyör Lardons ve Ürdün Büyük Elçisi Ekselans Şevket Bey ilgi ile sergiyi gezmişler ve beğenmişlerdir. Maalesef ne vilâyetten ne de Hükümet erkânından hiç kimse bu açılışa iştirak edemedi

İstanbul Üniversitesi sanat tarihi profesörü Mazhar Şevket İpşiroğlu bir sene müddetle ders vermek üzere davet olunduğu Almanyanın Tübingen Üniversitesine gitti. İpşiroğlu bu seyahate, karısı ve çocukları ile beraber otomobille çıktı.

Müstafi Sağlık Bakanı Dr. Yusuf Azizoğlu herhalde bakanlık lojmanını hemen boşaltmak istediği için acele olarak Yenişehirde arıyor.

Önümüzdeki pazar günü, CHP. İl Kadın Kolunun Yenişehirde yeni açılan Kent Oteli salonlarında yapılacak çayı için hanımlar şimdiden hazırlanıyorlar. Hemen, hemen senenin bu çay ilk çayı olacağı için herkes çok hevesli, daha şimdiden davetiye bulmak bir hayli güçleşti. Bunda biraz da bu lokalin henüz pek yeni temasının da tesiri var.

Garanti Bankası idare Meclisi Başkam Cabir Selek eşi ve çocukları ve kardeşi Elka Şirketi Müdürü Yavuz Selek eşi ve kızları ile birlikte Cumhuriyet Bayramı tatilini geçirmek üzere otomobilleri ile Antalyaya gittiler.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Komiserliği Türkiye temsilcisi Prens Z. Lippe'nin yeni tayin olduğu Casablanca'daki işine gitmesi bir ay gecikecek. Türkiyeyi pek çok seven prens bu gecikmeden memnun olduğunu söylüyor.

Hafta içinde Ankara Palasta, meşhur - ve doğrusu gayet münasebetsiz bir numarası olan- Rita Himalayayı görmek için gidenler arasında. kalabalık bir masada Prof. Hikmet Belbez, başka bir masada Mardin Valisi Bekir Suphi Aktan ve yeni evlendiği genç karısı, diğer bir masada da C.H.P. milletvekillerinden, Rossano Brazziye benziyen Melih Kemal Küçüktepepınar, adeta kızı denilebilecek yaşta bir genç kızla ve aşırı derecede samimi bir pozda oturuyorlardı Saçlarını kabartmış, beyaz bir twinset giymiş olan küçük hanım, bu uzun isimli milletvekilimize pek hayrandı!-

İstanbul Operası, geçtiğimiz Cumartesi akşamı, perdesini, Ankaradaki gibi "La Boheme" ile açtı. Ev sahibi durumunda olan Belediye Başkam Necdet Uğur, galada bulunmak ve davetlilerini bizzat karşılamak için Ankaradan dönmüştü. Ayağının tozu ile bir basın toplantısı yaptı ve artık kurt masalına dönmüş olan Taksimdeki o-Pera binasının 1964 Ekiminde açılacağını, tiyatro ve benzeri yerlerden şimdiye kadar alınmakta olan % 25 Belediye hissesinin, sanatı teşvik maksadı ile, bundan böyle % 15'e indirildiğini gazetecilere müjdeledi

Boş yere ıstırap çekmeyiniz...

Bütün ağrılara karşı

GRİPİN

itimatla kullanabileceğiniz en müessir ilâçtır!

GRİPİN nezle ve grip başlangıcında birçok fenalıkları önler

GRİPİN baş, diş, adale, sinir ağrılarını bıçak gibi keser

GRİPİN sinir ve bel ağrısından eser bırakmaz

GRİPİN bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında faydalıdır

GRİPİN mideyi bozmaz, kalbi yormaz

GRİPİN Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekilliğinin hususi ruhsatını haizdir

KİNİNLİ

GRİPİN

Kininli Gripin 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir.

SOSYAL HAYAT

Seçimler

Adaylar konuşuyor

Kadınlar, masa başında oturmuş ellerindeki Ankara haritasını tetkik ediyorlardır. Bir tanesi ayağa kaili-

"— Tamam" dedi. "yirmi günde, üçer kişilik gruplarımız içinde gündüz köylere ve gece gecekondu mıntıkalarına giderek bütün Ankarayı dolaşabileceğiz. Bu bize hem parti programımızı tanıtma, hem de kazandığımız takdirde, dertleri daha iyi tanıyarak iş başına gelme fırsatını verecektir.

Bir başka kadın arkadaşım tasvip ederek :

"— Evet" dedi. Sonra devam etti:

"— Bugün İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisi üyeliği ödevleri hakkındaki fikrimiz ve yapmak istediklerimiz, meseleleri yerinde incelediğimiz zaman daha fazla ışığa kavuşacaktır. O zaman yapmak istediklerimizle yapabileceklerimizi daha iyi ayarlıyabileceğiz, imkânlarımızı daha iyi hesaplıyacağız. Fakat üzerinde israrla, duracağımız husus seçim kampanyasında, yılmadan çalışmaktır. Vatandaş neler yapmak istediğimizi muhakkak duymalı, bilmelidir".

Tekrar haritalar açıldı, Ankara şehrinin derdini, beklediklerini, imkânlarım göz önüne seren broşürler incelenmece başlandı. Hanımlar dikkatle not alıyorlardı.

Olay Ankarada C.H.P. Genel Merkezinde, Kadın Kollarının bir toplantısında geçiyordu. Masa başındaki 11 kadın, Ankara İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisine aday olan C.H.P. li kadınlardı.

17 Kasımda yapılacak olan mahalli seçimler, yurdumuza büyük bir yenilik getirmiş ve kadın adaylar, hemen hemen her yerde, göze çarpacak kadar çoğalmıştır. C.H.P. bu konuda, özel bir ilgi göstermiş, merkez kontenjanlarından kadınlara yer ayırdığı gibi yoklamalarda da, kadınların alınlarının teriyle, kazanmalarım ön plâna almış, onların çalışmalarım desteklemiştir.

Ankara ilinden Belediye Meclisi üyeliğine 7 ve İl Genel Meclisine 2 kadın adaylıklarım koymuş ve yoklamalarda hepsi de kazanmışlardır. Ayrıca İl 5 kişilik kontenjanmdan 2 tanesini kadınlara ayırmıştır. Türkân Bağcıoğlu, Mukaddes Gür ve Nesime Sungu Çankaya Bölgesinden Belediye Meclisi üyeliklerine aday olmuşlar, Handan Semin ise İl Genel Meclisi yoklamalarında kazanmıştır. Merzez ilçeden Dr. Melike Bali Belediye Meclisi adayı, Sabriye Raydemir İl Genel Meclisi adayı idi. Yenimahallenin kadın adayı Nezahat Sağlam ve Altındağın kadın adayları da Feriha Öztürkle, Atiye Özyurt idi. Dr. Müzeyyen Çokdeğerli de Merkez İlçenin kontenjanına seçilmişti

Kadınların istedikleri

Kadınlar, mahalli seçimlerin tarihi tespit edilir edilmez, aralarında sık sık toplantılar yapmaya başlamışlardır. Amaçları Batı ülkelerindeki bir teamülü memleketimizde de yerleştirmek, Belediye ve İl Genel Meclislerinde kadınlara mümkün mertebe çok yer kazandırmak, şehir hizmetlerinde, onların bilgi ve tecrübelerinden faydalanma yolunu açmaktadır. Bu konuda İstanbul Ankara ile adeta yarışmış, seminerler, mahalli seçimlerle ilgili kurslar açmış ve kadınların seçilmelerini sağlamak üzere büyük çaba sarfetmiştir.

Kadınlar Belediye hizmetlerinin kadının yaşadığı hayata ve yaradılışına uygun işler olduğunu düşünüyorlardı. Şehirin temizliği ve güzelliği, gıda maddelerinin fiyat ve temizlik rakımından kontrolü, kimsesiz çocuklarla ilgili meseleler, umuma açık yerlerin sağlık ve temizlik, fiyat kontrolü, belediye hizmetleri bakımından onları çok yakından ilgilendiriyordu, Üstelik, ev kadınlığının verdiği alışkanlık Ve bilgi ile bunların üstesinden gelebileceklerine inanıyorlardı. Kadınlar, zaten uzun bir suredir gecekondularla ilgileniyor, onların meselelerini muhtelif dernekler vasıtası ile yakından izliyorlardır. Açıkta akan lâğımlar onların baş kaygularından birini teşkil ediyordu. Pazar yerlerinin bütün meselelerini yakından izleme fırsatını bulmuşlardı ve şehiri modern tesislere sahip pazar yerlerine kavuşturmak, halkı doğrudan doğruya yetiştirici ile karşı karşıya bırakmanın faydalarını biliyorlardı. Böylece hem yetiştiricinin malı değerlenecsk, hem de halk daha ucuza ihtiyaçlarını

Türkân Bağcıoğlu — Handan Semin — Dr. Melike Bali

Bir listenin üç gülü

temin edebilecekti

Kadınların köyler için en büyük kayguları su ve yol meselesiydi Ama köy çocuklarının Ak okul öğretimi yanında teknik eğitime tutulmasını sağlayıcı tedbirler de düşünüyorlardı, çocuğun, insanın boş zamanını değerlendirme birçok meselelere hal çaresi olabilirdi Kadınlar İl Genel Meclisinde bu yolda çalışacaklardır. Adayların herbirisinin şimdiden, çalışmak için seçtikleri birer konulan vardı: Mukaddes Gür, gecekondu meselesini 327 numaralı kanuna göre gecekonduların İslahım en önde ele alacaktı. Türkan Bagcıoğlu dürüst re faziletli bir idarenin bütün dertlerin üstesinden geleceğine inanıyordu, Nesime Sungu gıda maddelerinin temizlik ve fiyatları üzerinde idi Dr. Melike Bail baca gazlanan zararsız hale geürümesi konusunda çalışacak, Atiye Özyurt sokakların temizliği çöp meseleleri üzerinde özellikle duracaktı.

İl Genel Meclisi adayı Safariye Baydemir ile Handan Semin koy dâvalarında en çok su re yol darası üzerinde duruyorlardı. Handan Semin:

"— Bunlar köyün can damarları - dır" dedi. "Fakat kadınların asıl müşterek amaçlan halkla belediye ve İl Meclislerini kaynaştırmak, halkı iş bir ligine götürecek bir çalışmaya girmektir."

Bir aday : "-— İçinde yaşadığımız şehir, içinde yaşadığımız evden farksızdır" dedi. Sonra ilâve etti:

"— Evimiz gibi onu da her an düşünmek ve bu kaygu içinde çalışmak zorundayız. Halkla iş birliği sağlandığı takdirde yapılamıyacak iş yoktur"

Moda

Bluzlar

Bluz-etek modası öğleden sonra ve hattâ akşam kıyafetlerinde de bu mevsim devam - etmektedir. Bluz-etek ekonomik, pratik, genç bir modadır. Dikişi, tütumur kolaydır. Bluz bazen eteğin içine girer, bazen eteğin dışına çıkar ve bu ufak değişiklikle modaya uyar, çabuk çabuk gözden düşmez.

Bu mevsim hem etek üzerine düşürülen, hem de etek içine giyilen bluzlar aynı şekilde revaçtadır. Ahiye etek üzerine giyilen abiye. rus tipi kazaklar genel olarak ipek şuralardan, parlak satenlerden yapılmaktadır ve gece bile her yere gidebilmektedir. Rus tipi bluzlar yakasız olup yandan açıktır veya baştan giyilip yandan açılır hissi vermektedir. Eteğin üstüne düşer ve gevşek bir kemerle belde hafifçe toplanır. Kol kapaklarından birine ve yakanın bir kenarına iliştirilmiş et iğnelerle bluz çok abiye olur. Çizgili ipeklilerden yapılmış ve etek İçine giyilen gündüz bluzları da çoktur. Bunlar hem büroya gider, hem şık bir tayyör içinde abiye durur.

Bu mevsimin bir özelliği de büro için yünlülerden yapılmış, amerikan tipi spor gömleklerdir. Bunlar kemerle kullanılır, eteğin içine giyilir. Etekle aynı renkte veya tam tezat renktedirler. Meselâ, pas rengi bir etekle koyu kırmızı ve turuncu çizgileri bulunan bir bluz çok modadır.

Suç ve Ceza

Türkiyenin fecilikle sahil bölgelerinde, turist kelimesi, birkaç yıl içinde adeta sihirli bir kelime olmuştur. Yol boyunca, geçen arabalara selâma duran sevimli köy çocuktan, turistlere lirin görünmek için çaba sarf eden ahali birçok yerlerde dikkati çekmekte, harikulade tabiat güzelliklerinin paha biçilmez tarihi eserlerle kucak kucağa yaşadığı yurdumuza, bu içtenlik, otel bir cazibe katmaktadır. Bunu, birçok yabancılardan, sevinç duyarak dinledim.

Zannedersem savanı Renata ile Peteri yanıltan da bu içtenlik, bu, bar yerde gördükleri yardım ve yakınlık olmuştur. Gerçi boğun ileri dediğimiz birçok toplamlarda, cinsi meselelerini bizden çok daha başarılı şekilde halletmiş toplumlarda, "Polatlı Cinayeti" gibi insanlığı yaralayıcı. utandırıcı, ilkel alaylara rastlamak mümkündür. Bu bize şu gerçeği unutturmamalıdır ki eğer çok sıkı tedbirler atmazsak bu olaylar, psişik vakalar olmaktan çıkıp bir asada halini alabilir.

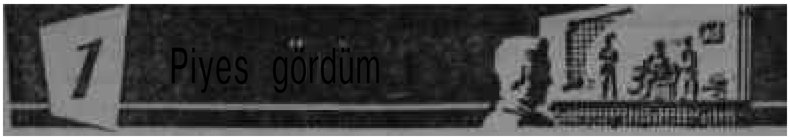
Tasın bulunduğum çok şirin ve çok medeni bir sayfiye şehrinde, hem de şehirin göbeğindeki bir gezinti mahallinde; gene bir alman turisti, genç bir kız aynı tehlikeye maruz kalmış ve olay mahalline, zamanında yetişen gençler tarafından kurtarılmışta. Kötü bir cinsi eğitimin, toplumsal baskıların, iyi ayarlanmamış kadın-erkek "münasebetlerinin psişik denilen vakalara yurdumuzda her zaman kolaylıkla sebebiyet verebileceğini kabul etmek zorundayız. Esefle söyleyelim bu ortam memleketimizde mevcuttur, iç turizm de dış turizm de be telamdan büyük bir tehlike ile karşı karsıyadır. Alınacak tedbirlerin başında, muhakkak ki cezaların şiddetlendirilmesl gelmelidir. Ancak bunun yalnızca turistlere karşı işlenen taçlara inhisar etmemesi ve Masat birçok tecavüz suçlarının cezalarının da ha fırsattan istifade edilerek, şiddetlendirilmesi lâzımdır. Toplumumuzda, özellikle kadınların hürriyetlerini tahdit eden bir takım davranışların cezası, ne yazık ki, çok hafiftir ve hafifletici olarak kabul edilen bir takım sudan sebepler çoğu zaman bu cezalan bir hiç mertebesine indirmekte ve suç işlemeye meyilli kimselere cesaret vermektedir.

Geven yıl üst üste işlenen zorla ırza geçme olaylarını protesto için Ankarada kadınlar bir yürüyüş tertiplemişlerdi. Zorla ırza geçme suçu için ölüm cezası istemişlerdi. Zannedersem böyle har kanun temini da vatta, Sonra mesele unutuldu. Derin bir uykuya daldık. Simdi bu uykudan kötü bir kâbusla uyanmış bulunuyoruz.

Birçok kimseler ve hattâ, ceza hukukçuları cezaların şiddetlendirilmesi aleyhindedirler. Cezaların şiddet - lendirilmesinin suçları hiçbir zaman yok etmediğini ileri suretler. Meseleyi eğitimle halletme fikrini savunur; lar. Doğrudur, meseleyi asıl halledecek olan. eğitimdir ancak cezanın şiddetlendirilmesi eğitim yolunu kapamayacağı gibi bence eğitime de yardımcı olacaklar. Çünkü bugün bu tip suçlan işleyen, çoğu maman, okuması yazması bile olmıyan kimselere hâkim olan ana fikir cezayı hafif atlatmaktır. Cezanın şiddetlendirilimesi ve suçlunun cezasını bulması herseyden evvel, toplumun tepkisini gösterir ki. suç işlemeye meyilli kimseler üzerinde Ok tembihi yapacak ve bunların şuur altına yerleşecektir. İleri dediğimiz toplumlarda bu cezalar mevcuttur. Eğitim de beraber yürür.

Jale CANDAN

TİYATRO

Oyun: "Kökler" ("Roots"); Oyun, 3 perde, 2 tablo
Yazan : Amold Wesker.
Çeviren : Cevat Çapan.
Tiyatro : İstanbul Şehir Tiyatrosu (Üsküdar).
Sahneye koyan : Tunç Yalman.
Dekor-Kostüm: Duygu Sağıroğlu.
Müzik: Mehmet Abut.

Konu : Kendi küçük dünyası içine kapanmış, çevresinde, toplumda olup bitenlere son derece ilgisiz, dar ve geri düşünceli bir ingiliz çiftçi ailesinin tasviri... Yazar — kahramanı olarak seçtiği ailenin en küçük ve en uyanık kızı, kalası işleyen genç bir işçi ile üç yıldır yaşamakta Olan Beatıe'nin ağzıyla — birçok haklarına sahibolan, yenilerini de elde etmeğe çalışan işçi sınıfının gelişen dünyaya ayak oydurması, ruh ve kafa tenbelliğinden sıyrılarak kendini yetiştirmeğe, bilgisini, görgüsünü artırmıya çalışması gerektiğini, yer yer didaktik bir eda ile, savunmaktadır.

Oynıyanlar : Fatma Andaç (Jenny Beales), Metin Çoban (Jimmy Beales), Jeyan M. Ayral (Beatie Bryant), Süleyman Çevik (Stan Mann), Şaziye Moral (Mrs. Bryant), Şakir Arseven (Mr. Bryant), Dinçer Çekmez (Mr. Healey), Ali Serttaş (Frankie Bryant), Fethiye Sezer (Pearl Bryant).

Beğendiğim :Cevat Çapanın, sahne diline uygun, özenli, akıcı çevirisi. Oyuna yerli rengi ve havası, bakımından çok şey kazandıran Duygu Sağıroğlunun güzel ve ifadeli dekorları. Tunç Yalmanın, reji marifetlerine kaçmayan, "rejisörün parmağı" m duyulmayan, sade ve canlı sahne düzeni. Jeyan M. Ayralın Beatie'ye, sevgilisinden öğrendiklerini papağan gibi tekrarlıyan bu cin fikirli kıza, diri ve tatlı bir oyunla kazandırdığı çekici ifade. Şaziye Moralin, bütün inatçılığı, dar kafalılığı İçinde, sevimli tarafları ağır basan bir anne tipi çizmeği başarmış olması. Ayyaş Stan Mann'de Süleyman Çevikin gerçekleştirdiği güzel kompozisyon.

Beğenenlediğim : Genç ingiliz tiyatro yazarları kuşağından olan Amold Wesker'in, Jhon Osborne'la kıyaslanınca, hayli sönük kalan dram tekniği... Aksiyon bakımından hareketsiz, diyalog bakımından tekrarlarla dolu, bu yüzden de yer yer sıkıcı bir hal alan oyunun, yazarın işlemek istediği temayı sürükleyici bir vaka ile canlandıramamış olmam... Oyun bakımından, çoğu sanatçıların gerçekliği, inandırıcılığı olan tipler çizememiş, bunun için gereken yaratıcı çabayı gösterememiş olmaları...

Sonuç : Seyircimize — bilhassa töreler bakımından — hayli yabancı kalan, oldukça ağır ve sıkıcı bir oyun. Jeyan M. Ayralın canlı, sevimli oyunu sayesinde, savunduğu uyarıcı fikirlerle bizde belki ancak "uyanık" Seyirciyi etkileyebilecek — oysa, aslında her toplumda "uyuyanları uyandırması" gereken — bir oyun....

Lûtfi AY

Üsküdarda "Kökler"
Köksüzleri uyarıyor

Behzat Butak
Kendi gitti ismi haldi yadigâr

İstanbul

Sahnede yas..

Geçen haftanın sonunda Pazar akşamı, Başkentte Büyük Tiyatroda seyirciler son derece acı bir habere muttali oldular : Sanatkar, değerli aktör Behzat Butak ani gelen ve biribirlni takip eden iki kalp krizi sonunda hayata veda etmişti. Haberi oyun arasında bir Devlet Tiyatrosu sanatçısı seyircilere üzülerek bildirdi ve kendilerini ihtiram sükûtuna davet etti.

Butakın ölüm haberi cumartesi günü İstanbulu allak bullak etti. Tiyatronun babacan Butakını ecel evvelâ bir defa yoklamış sonra, Butak bitab bir vaziyette oksijen çadırına alınmıştı. Doktorların ve tibbın yeniliklerinin bütün gayretleri fayda vermedi ve saat 16.30 da bir kere daha gelen yeni bir kriz koca Butakı evvela türk sahnesinden sonra da her biri bir hayat değer tatlı hatıralarından koparıp aldı.

Butak, sahne hayatına elli küsur yıl evvel atılmış sayısız eserde rol almış sayısız tip canlandırmıştır. Türk Tiyatrosunda adı "Büyük Behzat" olan Butak, sanatın her çeşitine bağlı idi. Evi adeta bir sanat müzesi halindeydi Tiyatro sanatına aşina hemen herkesin rahatlıkla misafir kaldığı Butakın evi, şimdi Butaktan hatıralar saklıyan bir müze halinde ıssız kalmıştır.

Türk Tiyatrosunun başı sağ olsun...

İdare

Devam...

AKİS'in geçen hafta söz konusu ettiği Ankara Radyosu tarafından hazırlanan program raporunun ikinci bölümü "Son Yıllardaki Programlara Toplu Bir Bakış" ismini taşımaktadır. Bu bölümün başında şöyle bir açıklama da var : "Aşağıdaki çizelgeler yılların mukayesesini sağladığı gibi, Radyomuzun programcılık ve program amaçları bakımından gelişim ve yönelimini de göstermektedir kanısındayız. Programların özleri ve biçimlerindeki değişme açıkça belirmektedir".

Şimdi gelelim yılların mukayesesine : Rapor 1960-1961 kış devresinde 10 söz programının yayınlandığını bildiriyor. Bu sayı 1961 yaz devresinde 19'a düşmüş, 1961-1962 kış devresinde 31'e çıkmış, 1962 yaz içinde tekrar 29'a inmiş ve 1962-1963 kışında ise yine 34'e yükselmiştir. Bu sayılara bakılırsa işin içyüzünü bilmeyenler programların gittikçe arttığını görerek radyonun bir gelişme kaydedeceğini sanırlar. Acaba program sayısının yükselmesi mi, yoksa program muhtevası mı bir radyodaki gelişmeyi daha iyi ortaya koyar? Yılların bir mukayeselini yapabilmek için yalnız programların miktarını ele almak kadar garip bir düşünce tarzına başka ülkelerde zor rastlanır.

Rapor işi bu kadarla da bitirmiyor ve 1962-1663 kıs devresinde söz programlarının sayısının 34 olduğunu da açıklıyor. 4 Kasım 1963 tarihinde. Ankara Radyosu bir takım parlak sözler Ve gösterişli basın toplantıları ile çiçekten de bu programları yayınlamaya başlamıştır.. Fakat kış ortasına gslindiği zaman "Pazar Tiyatrosu, Mikrofon 13. Çeşitli Kültür Programları, Çocukların Gözüyle. Türk Basım Ne Düşünüyor?, Bilgi Stüdyosu, Mısralar Arasında. Tiyatro Deyince, Hayata Bakış ve Bizim Sanatçımız" isimli 10 program çeşitli sebeplerden ötürü yayından kalkmıştı, işin tuhafı plansızlıktan, lâubalilikten ve idarecilerin umursamazlığından ortadan silinen bu programların çoğu daha önceki mevsimlerde yapılmış, denenmiş programlardı. Geriye de "Mikrofonda Tiyatro. Büyük Stüdyo, Bizi Dinler misiniz?, Dünyaya Açılan Pencere, Açık 'Oturum, Çocuk Saati, Ev Kadınının Not Defteri. Büyük Nutuk ve 16 Soru gibi 9 kalburüstü program kaldı ki bütün bunlar da zaten daha eskiden yayınlanmış, hiçbir yenilik taşımayan yayınlardır.

Sözün kısası geçen kış radyo programlan önce 34'e çıkarılmıştı ama bunların çoğu eskiydi ve eski oldukları halde mevsim sonuna kadar dayanamamışlardı. Bu da Ankara Radyosunun aczini göstermektedir. Söz Konusu edilen raporda bu gerçekleri artmak pek tabii imkânsızdır. Raporda bir başka çelişme de şudur: 1962-1949 kış program sayısı 34'e yükselmiştir. Diğer taraftan yaz programları ise 18'e düşmüştür. Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusudur ki bir radyonun program sayısı 34'ten 18'e birdenbire düşmektedir. Radyonun imkânlaa bütçesi, hattâ elemanları dahi değişmemiştir, ama söz programlarının sayısı arasında bu kadar büyük bir faik meydana gelmiştir. Bunun sebepleri neler olabilir? Yazın radyolarda programların nisbeten azaltılması ve kuvvetin müziğe verilmesi bilinci sebeptir ve oldukça da doğrudur. Fakat tabii bu demek değildir ki Ankara Radyosunun geçen yaz olduğu gibi uyur gezer olması ve ilginç bir program yayınlamaması gerekir. Radyonun programdan yoksun bugünkü duruma düşmesinin kir başka sebebi de haberler servisine ait masrafların radyo bütçüsinden ödenmesidir.

Eski defterler

Eskiden Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı tarafından masrafları karşılanan haberler servisi geçen yıl radyoya verilmiştir. Radyonun bütçesinde hiç bir artma olmadığı halde baş vurulan bu yol elbette program paralarında büyük bir açık meydana getirmiştir. Bu açığı daha önceden farketmeyen radyo idaresi yine eskisi gibi bol keseden para harcamaya devam etmiş, bazı idarecilere maaşlarındın başka fazla mesai ücretlerini bol keseden vermiş ve bu fazla mesainin verine getirilip getirilmediğini hiç kontrol etmemiştir. Meselâ nöbetteki bîr spiker tarafından okunabilecek haber bültenleri ses bakımından daha cazip olması için üç ayrı spikere okutulmuş ve bu üç spikere de sanki bol para varmış gibi ücret ödenmiştir. İki spiker har gün 20'şer, bir diğeri de 15 lira almıştır. Bu şekilde yalnız bir haber bülteninin okunması Ankara Radyosuna günde 65 liraya patlamıştır. Aslında Avrupa radyolarında da tatbil edilen bu usul hatalı değildir. Fakat radyo idaresi ayağını yorganına göre uzatmasını bilmek zorundadır ve bu şekilde kesenin ağzını açması çeşitli dedikodular çıkmasına bile sebep olmaktadır. Çünkü günde 66 liradan okunan bir haber bülteninin masrafı yılda 19 bin 800 liraya çıkmaktadır. Bu düşüncesizlikten ötürü idare bir müddet sonra diğer program paralarını kısmak zorunda kaldı ve zaten sayısı bir hayli az olan programcıları arasında memnuniyetsizlik yarattı. 19 bin 300 lira yukarda da belirtildiği gibi yalnız bir haber bülteninin okunması için sarfedilen miktardır. Bu dehşet verici rakamın ortaya çıkmasından çok son-

ra radyo hatasını anlamış ve bülteni bir kişiye okutmaya başlamıştır. Fakat gelirlerini idarenin o zaman verdiği söze göre ayarlayan iki spikerin işlerinin altüst olması ile tabiî kimse ilgilenmemiştir. İdare bu parayı kısmak mecburiyetini acaba niçin çok geç farketmiştir? Ankara Radyosu bugün tamamen kendi kendine çalışmaktadır. Bazı işlerin hemen hemen tesadüf neticesinde yerine getirildiği söylenebilir. İşleri plânlayanlara veya çok önceden hesap ederek gereken tedbirleri alanlara rastlamak imkânsızdır, Herşey oluruna bırakılmıştır ve bazı iyi niyetli kimselerin son derece kıt ilgisi ve bilgisi ile yürütülmektedir. Fakat ne olursa olsun haberlerin radyo bütçesi ile beslenmesi ve buna rağmen radyo bütçesinin arttırılmaması radyonun programlarını altüst etmiş, bültenin hazırlanmasında değil de sadece okunmasında kesenin ağzım bu kadar çok açmak herşeyin üstüne tuz biber ekmiştir.

Tut keli perçeminden

İşlerin bu kadar karışmasına ve radyonun malî durumunun bu dereceye düşmesine rağmen Ankara Radyosu, kış programlan hazırlamaya teşebbüs etmektedir. Bu programlar nelerdir? İncelemekte olduğumuz rapor 1962-1963 kış programlarının sayısının 34 olduğunu belirttikten sonra 1963-1964 kışında tam 34 programın yayınlanmasının planlandığım bildiriyor. Bu programlar hangi para ile ve hangi programcı ile hazırlanacaktır? Bu konuda hiç bilgi verilmemektedir. Ankara Radyosu defalarca belirtildiği gibi uzun bir süreden beri derin bir uykuya dalmış, ve dinleyicisini tatmin etmekten çok uzak kalmıştır. Bu uykudan uyanması, uyuşukluktan kurtulması şarttır. Radyonun içindeki şartlar ne olursa olsun dinleyici, radyosundan bunu beklemektedir. Bu sebepten önümüzdeki mevsimde başkent radyosundan yayınlanacak olan her yeni program eskisine kıyasla ilgi ile karşılanacak ve radyo imkânsızlıklarını, özentiye, bezentiye kaçmadan açıkladığı takdirde belki de geçen yaz içinde dinleyicisini hiçe sayması affedelicektir. Gerçi Ankara Radyosu kışa bir takım, yeniliklerle girdiğini açıklamıştır bile. Radyonun dinleyicinin ihtiyâçlarım, eğilimlerini ve zevkini öğrendikten sonra kış programlarını hazırladığı da bildirilmiştir. Fakat ortaya yeni diye sürülen programların çoğunluğu eskidir. Bu da göstermektedir ki varlığını hissettirmek için

bir takım gösterişe kapılan Ankara Radyosu aslında çok akıllıca hareket

ederek eskiden tutulmuş olan programların çoğunluğunu yine mikrofona çıkaracaktır. Radyo bunu yapmakla niçin akıllıca hareket etmiş sayılmaktadır? İçine düştüğü durumdan Ankara Radyosunun sıyrılıp kurtulması artık kolay değildir. Radyonun bu sütunlarda defalarca belirtilen bir takım imkânsızlıkları vardır. Kimse bu imkânsızlıklarla ilgilenmediği gibi ortaya yepyeni imkânsızlıkların çıkmasına sebep olacak eksik işler da yapılmıştır. Üst üste binan bu hatalar zaten ortada bulunan İmkânsızlıklarla da birleşince meydana pek kolay kolay tamir edilemeyecek durumlar çıkarmıştır. Ankara Radyosunun bu imkânsızlıkları yenerek 1963-1964 mevsiminde yeni programlar yayınlamasına, baştan başa yenilikler yapmasına imkân yoktur. Bu sebepten da Ankara Radyosunun, eski programları eski program şekillerini, hattâ eski program isimlerini gözden geçirip bunlardan tutmuş olanları yine kullanmaya başlaması kadar yerinde bir davranış olamaz.

Baki oldukları nalda önümüzderi mevsim yine yayınlanması düşünülen programlar arasında "Pazar Skeci, Atlı Karınca. Tarla Dönüşü - şimdiki ismi Ocak Başı -, Özel Kültür Programları. 18 Soru. Hayata Bakış. Açık Oturum, Bir Konumuz Var, Büyük Stüdyo, Mikrofon 13 ve Hikâye Saati" vardır. Bunlar halen yayınlanmamakta olan eski programlardır. Halen yayınlanmakta olan "Mikrofonda Tiyatro, Çocuk Saati, Çocuk Masalları -dramatize edilecek-, Günaydın. Silâhlı Kuvvetler Saati, Din Ahlâk Üzerine Konuşma, Dünyaya Açılan Pencere, Bu Kadınının Defteri, Radyo Kitaplığı ve Arı Dile Doğru" isimli programlat ise devam edecektir. Bunların çoğu zaten radyo idaresi ile ilgisi olmayan kuruluşlar tarafından hasırlanmakta ve çok ilgi toplayamayan programlardır. Bu seklide ortaya şu gerçek çıkmaktadır: Yeni program devresi diye ilân edilen kış mevsiminde yayınlanması düşünülen 32 söz programının 22 tanesi eskidir, Geriye 10 tane yeni program kalmaktadır. Bunlardan birincisi "Çocuk Tiyatrosu" ismini taşımaktadır. Rapor bu programı şöyle tanıtıyor: "Çocuk Saatinden ayrı olarak Çocuk Tiyatrosunda sahneye tonmuş oyunlara yer verecektir. Elemanlar Çocuk Tiyatrosundan ve radyomuz Çocuk Saatinden seçilecektir. Programın süresi 30 dakikadır." Radyo kendi imkânları olmadığı için dışardan yardım alarak bu programı yerine getirecektir. Bu da mevcut şartlar altında yapılan akıllıca bir harekettir.

İkinci yeni program "Toplum ve Eğitim" ismini taşıyor. Rapor bu programı şöyle tanıtıyor:

- "Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmeni İş Başında Yetiştirme Bürosu tarafından hazırlanacak olan bu Onbeş Dakikalık program haftada bir defa yayınlanacaktır. Amacı, Milli Eğitim sorularını Öğretmen, Okul-Aile ve Öğrenci çevresine yaymak ve bunların çözüm yollarım göstermektir.

Program dramatize bir biçimde hazırlanmaktadır. Zaman zaman, röportaj, karşılıklı konuşma, gibi program türleri de kullanılacaktır."

Bu da radyo için dışardan okunan bir gazeldir. Üçüncü yeni program ise "Ne Mutlu Türküm Diyene". Yine rapora baş vuralım.

"Türkiyeye ait her çeşit konuda, özellikle banalliğe ve sığ heyecana düşmeden milli duyguları beslemek amacım güden bir program. Örneğin, bilim, sanat, siyasal ve beşeri bir kahramanlık olayının kişilerini dramatize bir program içinde dinleyiciye sunmak."

Bu program hakkında yorum yapmayı yayından sonraya bırakmak yerindedir. Dördüncü yeni program Ankara Radyosunun belki de en ilginç yayım olabilir. İsmi "Beş X Beş". Yine rapordan bu program hakkında şunları öğreniyoruz:

"Bu yetişkinleri genel bilgi sahibi kılmak amacını güden bir programdır. Yarışmacılara Edebiyat - Müzik - Spor Film ve Aktüaliteden olmak üzere sorular sorulur. Müzik unsuru ile birlikte süresi 30 dakikadır.

Program dinleyicilerin olayları daha yakından islemelerini ve bilgilerini tazelemelerini teşvik edecek niteliktedir."

Bir başka ilginç program da "Dinleyici Soruyor" olabilir. Bu program hakkındaki bilgi de şöyle:

"Toplumu çok yakından ilgilendiren meselelerin dinleyicilerin sorulan yoluyla yetkililer tarafından açıklanmasını öngören bir program.

Bu program için radyo dinleyicileri, herhangi bir Bakanlığın faaliyet konusuna giren ve tüm toplumu ilgilendiren bir mesele üzerinde soru göndermeye davet edilmektedirler. Sorular yom ile meselelerden biri tesbit edilmekte ve soru sahiplerinden bir dinleyici, iki gazeteci ve ilgili Bakanlığın bir yetkilisi mikrofon çevresinde toplanmaktadırlar. Dinleyici, sorusunu Bakanlığın yetkilisine mikrofon basında bizzat sormaktadır. Biri muhalif, diğeri muvafık basım temsil eden iki gazetecinin de bu konuda yetkiliye iki soru sormak hakkı vardır.

Bir bakıma Radyonun serbest kürsüsü sayılabilecek bu program, toplumu yakından ilgilendiren meselelerin, polemiklerden kurtulup açıklığa kavuşmasına yardımcı olacaktır. Dinleyici soruyor, programında politik konulara tabiatıyla yer verilmeyecektir."

"Yankı" da altıncı yeni program. Bu program hakkında idareciler şunları söylüyorlar:

"Sesli bir dergi olarak geçen blı ayın sanat, kültür ve radyo ile ilgili olayları yansıtan bir program. 60 dakika süreli bu program her ayın birinci pazartesi günü yayınlanacak ve çeşitli program türlerinden kurulu bölümleri bulunacaktır. Bu bölümler şunlardır:

a) Geçen ayın kronolojisi, b) Tiyatro-Kulis, c) Edebiyat, d) Resim, c) Kültür olayları, f) Röportajlar, g) Anket, h) Dinleyici köşesi, i) Bizi dinler misiniz, j) Sinema, k) Beyanat, i) Şiir, m) Tenkit-cevap-tartışma."

Programlardan biri de spora ayrılmış bulunuyor:

"Ankara Radyosu bu dönemde spor olaylarım haberlerin dışında sesli izlenimler olarak da vermeyi düşünmektedir. Haftada bir gün, pazar günü yayınlanacak olan yarım saatlik bu programda o hafta içinde ve hafta sonunda sporun her branşındaki olayların mahallinde banda tesbit edilen ilginç yönleri yer alacaktır. Böyle bir programın sporun yalnız futbol olduğu anlamını ortadan kaldıracağı ve radyonun, sporun diğer branşlarına gerekil ilgiyi gösterme görevini tamamlayacağı düşünülmektedir.

Bu programın tam bir surette başarıya ulaşabilmesi için başlıca spor olaylarının yer aldığı İstanbul ve İzmir Radyolarının Ankara Radyosuna yardımcı olması gerekmektedir."

"Bir Zamanlar" ismini taşıyan bir başka program için verilen bilgi ise Söyle:

"Çeşitli renkli ve ilginç konularda dün ile bugünü karşılaştıran bir program. Bu, konuşmacı ile konuk arasında daha çok esprili bir hava içinde kısa cümleli akıcı bir dialog düzeni içinde sürüp gidecek bir sohbet, röportajdır. Programa girecek konulardan bazdan : Konservatuar - Futbol - Sinema - Tiyatro - Havacılık - Gazetecilik -Tiyatro."

Bunlardan başka "Olayların Ardından" ve "Size Bir Mektup Var" isimli programlar da haftalık haberlerin, ve 5 Yıllık Plânın özetini dinleyiciye vermeye çalışacak.

Ama bu arada nedense bir mecburiyet rapora dahil edilmemiştir.

Ankara Radyosu Atatürk ile ilgili programlar da yayınlamak zorundadır. Çünkü bu da ihmal edilen programlar arasında bulunuyor.

Filimcilik

Üç adlı film

Türkiye, son bir-iki yıldır yabancı ülke sinemacılarının akınına uğradı. Gelenler arasında Alain-Robbe Grillet gibi yeni akımcılar, Elia Kazan gibi Hollywood sinemasının hâla sağlam kalmış bir ustası, Terence Young gibi orta ve Jules Dassin gibi de yavaş yavaş eskimeye yüztutmuşlar vardı. İçlerinde en uzun süre kalanı da bu sonuncusu, yani Jules Dassin oldu.

Dassin, başrollerinde Melina Mercouri. Maxmillien Scheel, Peter Ustinov ve Robert Morley'in oynadıkları ve konusunu Eric Ambler'in bir romanından alan ve "bay of Light - Gün Işığı" adını taşıyan - bu ad sonraları •Ortadaki Adam", daha sonra da "Topkapı" olarak değiştirilmiştir.- bu yeni filminde polisiye bir olayı işlemiştir. Hikâye bütünüyle İstanbulda geçmektedir. Mercouri. Scheel, üstinov ve Morley'den kurulu bir çete soygun için İstanbula gelirler, türlü serüvenler yaşarlar, sonunda da sınırda yakayı ele verirler. Dassin'in bu tür kolayına kaçan bir konu ile kendini göstermesine imkân yoktu. İmkân yoktu ama, arada Dassin yerine sebeplenen ve kendini asıl gün ışığına çıkartan Türkiye vardı. Eshab-ı Kehf uykusuna yatmış bir Turizm ve Tanıtma Bakanlığının bir türlü becermesini öğrenemediği yurdumuzu tanıtma işini yabancı ülke sinemacıları en doğru ve en kestirme yoldan kolaycacık çözümleyiveriyorlardı.

İşin "ama" sı

Gelin görün ki işin bir de "ama" sı vardı. Turizm ve Tanıtma Bakanlığının dışında hemen hemen bütün ilgililer yabancı ülke sinemacılarına ellerinden geleni esirgemezlerken, öte yandan çok 'Sivri akıllılar da aşağı yukarı ayni çabayı tam tersi bir yönden geliştiriyorlardı. Yabancı ülke sinemacıları - film çevirmek üzere gittikleri bütün başka ülkelerde yaptıkları gibi - yurdumuza film çevirmeye geldiklerinde de işin basma, "yürütücü prodüktör" tâbir ettikleri, o ülkenin bilir kişisinden birini getiriyorlardı. Buna göre, yerli "yürütücü prodüktör", o ülkenin' film çekilecek yerlerini rejisörle tesbitte yardımcı oluyor, prodüksiyon işlerine bakıyor, çalıştırılan yerli İşçileri ve yerli oyuncuların ücretlerini tayin ediyordu. Prodüksiyon işlerinde putranın önemini fazlasıyla kavrayan bu türedi kişiler, ücret tâyininde alabildiğine cimri davranıp kraldan çok kralcı davranmayı bir meziyet sayıyorlardı. Giren kazık yabancı filmciye değil, yerli işçi ve oyuncuya aitti. Gelen sinemacının ülkesinde işçisine saat başına ödemeye cesaret edemeyeceği bir ücret, Türkiyede rahatlıkla gündelik olarak ödeniyordu.

Bu arada iş bitiren bir takım başka yaman kişiler de eksik değildiler Bunlar da "domuzdan ne kıl koparırsam kârdır" düstûruna sıkısıkıya bağlıydılar. Sonuncuların bu sıkısıkıya bağlı oldukları düstûr, çarpılacak adam olarak gelmiş gelmiş de Jules Dassin'i bulmuştu.

Güreş ve güreşçiler

Filimdeki yeri ne dereceye kadar gereklidir, ya da değildir, bilinmez, fakat çekimin bir yerinde Dassin, "bana güreş ve güreşçiler bulun, filme, koyacağım" diye tutturunca, yabancı prodüktör ile yerli "yürütücü prodüktör", işe derhal vaziyet ettiler. Aradılar taradılar ve bu işle ilgili, adı sanı gökleri tutmuş, pek ünlü bir güreş bilginini buldular. Bilginin yine pek ünlü bir yanı da radyo konuşmacılığı idi. İki sinema adamı, Dassin'in isteğini bu zata açıkladılar ve bir pazar günü İstanbul un Kadıköy yakasındaki Fenerbahçe Stadında güreşçilerin hazır bulunmasını, güreşin filme çekileceğini, buna karşılık da iyi para ödeneceğini söylediler. Bilgin, büyük bir yardımseverlikle paçaları sıvadı, ve harekete geçti.

Bilgin, güreşçilerini temin için harekete geçedursun, bu arada güreşin yapılacağı stadı kalabalıkla doldurma meselesini de yerli "yürütücü prodüktör" ile bir figüran ajanı üzerlerine aldılar. Buna göre, stadın filme çekilecek bölümünde en azından bir-iki bin civarında bir kalabalığa ihtiyaç vardı ve figüran ajanı bunu sağlamakla görevlendirilmişti. Yerli ve yabansı prodüktörler işi emin ellere tevdi edince rahatladılar ve, filmcilikteki beylik tâbirle, pazar günü için "işi Koydular'. Her şey hazırdı, güreşçiler gelecekler, güreş tutacaklar ve birkaç binlik bir seyirci kalabalığı da güreşi seyredecekti.

Nihayet pazar günü geldi çattı. Sabahın erken saatlerinde yabancı sinemacılar malzemelerini yüklendikleri gibi uzun bir konvoy halinde Kabataş iskelesine indiler, bir araba vapuruna bindiler, karşıya geçtiler ve Fenerbahçe Stadının önüne geldiler. Stadın kapısı önü bir ana baba günü halindeydi. Kadınlı-kızlı gençli-erkekli görülmemiş bir kalabalık kapıların önünde kuyruk olmuştu. İçerde de, "bilgin" in etrafında kümelenmiş enseleri kalın, kulakları kıkırdaklarını kaybetmiş güreşçiler bekliyorlardı.

Pazar şakası nasıl olur?

Yerli film çekenlerle yabancı ülkeden gelmiş film çekenler arasında elbette ki bir büyük fark vardır ve bu da her zaman göze batar. Bu, çekimde hiç bir zaman işi aceleye getirmemektir. Dassin de ikincilerdendir ve titiz çalışmasıyla ün yapmıştır.

Dassin ekibinin Fenerbahçe Stadına gelmesi, yerleşmesi, kamera için açı aranıp bulunması, ışıkların yapılması, provaların düzenlenmesi de saatlere bağlıdır. Sinirli Dassin, bir türlü tatmin olunmamaktadır. Getirilen güreşçiler de yağlı güreşe alışkın olmadıklarından, yavaş yavaş rejisörden aşağı kalmayan bir sinir hummasına tutulurlar. Prova üstüne prova, güreşçilerin asabını iyiden bozar. Fakat rejisör Dassin, bunun farkında değildir ve sadece işiyle, çekilecek sahnenin iyi olmasına çalışmakla meşguldür. Ama güreşçilerdeki sinirlilik gittikçe seyirci figüranlara da bulaşır ve tribünler için için kaynamağa başlar, Sonunda fırtına patlak verir ve önce güreşçiler gitmeye kalkarlar, tribünlerdeki seyirci figüranlarla figüran ajanı arasında başlayan ağız dalaşı büyük bir arbedeye inkılâp eder, millet birbirine girer. Polisler işe karışırlar, figüran seyirciler bir anda tribünleri boşaltırlar, "bilgin" de güreşçilerini güç belâ para zoruyla, susturup oturtur.

Gerçek şudur : "Bilgin", güreşçiler arasındaki hocalık ününe güvenerek yabancı filmcilerin kendisine güreşçi getirme ve güreş tutturma işine karşılık ödedikleri onbin liranın yarısını cebine indirmiş, öbür yarısıyla sözde bir küçük güreş müsabakası tertiplediğini ve başa, ortaya, desteye ve küçük desteye beşbin liralık ödül vereceğini söyleyerek güreşçileri getirmiştir. Figüran ajanı da ikibin figüranı nasıl olsa devşiremiyeceğini düşünerek "şarklı zekâsı" na başvurmuş, topladığı birkaç yüz kişiyi yanına katarak Stada gelmiştir. Çevre halkı film çevrileceğini duymuş olduğundan, kapı önünde yavaş yavaş toplanmaya başlamış ve figüran ajanı işi bir çeşit panayırcılığa dökerek, ayaküstünde çevirdiği bir Alicengiz oyunu ile seyircileri ikibuçuk lira karşılığında hem film çekimini seyretmeye ve hem de yabancı oyuncuları yakından görmeye davet etmiştir!

Saatler ilerleyip bir türlü çekime geçilmeyince önce güreşçilerde, sonra da paralı seyirci figüranlarda sabırsızlık ve sinirlenme alâmetleri başlamış ve gitmeye kalkışanları -foyası meydana çıkmaması için- figüran ajanı, adamları vasıtasıyla zorla oturtmaya kalkışmıştır. Asıl kızılca kıyamet de o zaman kopmuştur. Gitmek isteyenler zor karşısında - haklı olarak- isyan etmişler, karşı koyanlarla kıyasıya bir kavgaya tutuşmuşlardır Güreşçilerle "bilgin" arasında da durum, seyircilerle figüran ajanı arasındaki durumdan farksızdır. Vaktin geç olduğunu, güreş tuttuklarını yeniden devam etmenin sebebini bir türlü anlamadıklarım söyledikçe, "bilgin" onları yatıştırmaya çalışmaktadır. Dassin, tutulan güreşleri çeşitli açılardan aldığından birçok defa tekrarlatmakta ve birşeyden haberi olmayan güreşçiler de gerçek güreş tuttuklarını sanarak tekrarın nedenin bir türlü anlayamamaktadırlar!..

Fırtına beklendiği gibi patlak vermiş ve iş, karakola gitmelere kadar vardırılmıştır. Bir dolandırıcı çetesinin Serüvenlerini filme almaya geleli Dassin, böylece, perdeye aksettirmeyi çalıştıklarının gerçek kişileriyle yüzyüze gelmiştir!.

Niçin Reklâm Filimleri?

T. KAKINÇ

Belediye yönetmeliklerinin sinema salonları ile ilgili bölümünün bir maddesi, sinemalarda, konulu filmlerden öncesi mutlaka ve mutlaka bir kısa metrajlı dokümanter, ya da kültür filmi gösterilmesini şart koşar. Bu madde en azından bir yirmi yıllıktır. Fakat yirmi şu kadar yıldır bu maddeyi ciddiye alan tek bir sinema salonu yoktur ve olmayacaktır da. Olmayacaktır,, çünkü yirmi yıl öncesi düşünülüp ortaya konan para cezası bugün için gülünç denecek bir rakamdır ve sinema salonu sahipleri, şart olan kısa metrajlı dokümanter, ya da kültür filmlerini alıp oynatmaktansa gülünç para cezasını ödemeyi, onun yerine metresi ödenen ceza tutarındaki reklâm filmlerini programa sokmayı uygun buluyorlar.

Bu listen belediyeler de ayrıca kârlı çıkmaktadır. Hem cezayı ve hem de oynatılan reklâm filmlerinden ayrıca bir vergi alarak gelirini arttırmaktadır ki, bu da belediyelerin işine daha çok gelmektedir. Bu yüzden fincancı katırlarım ürkütmek her iki tarafın da işine yaramıyor. Fakat arada, olan, seyirciye ve türk sinemasına olmaktadır. Seyirciyedir, çünkü bu kadar densiz, bu kadar çirkin ve bu kadar göze kötü görünen reklâmların yeryüzünde ne eşi, ne menendi vardır. Üstelik programın başlama saatinde seyirciye torla gösterilmektedir ve bir çeşit iğneli fıçı işkenceliğindedir. Sinemamızadır, çünkü bir ülke sinemasına iyi sinema adamı yetiştiren tek okul - dünyanın her yerinde - dokümantercilikten geçmektedir ve belediyelerimiz üç kuruş gelir sağlama kaygısı güderek bu yolu tıkadıkça türk filmciliğinde iyi sinema adamı yokluğu daha yıllar yılı sürüp gidecektir. Belediyelerimiz bu çeşit bir davranışla yine filmciliğimize en azından bir sansür kurulu kadar kötülük etmektedirler ve suçludurlar.

General Motors Lokomotifleri Üzun Vadede Daha Ucuzdur

Bir dizel lokomotifinin gerçek fiyatı hizmette bulunduğu yıllar esnasında işletilmesi ve bakılması ile ilgili masraflar gözönünde bulundurularak tayin olunur. General Motors'un dizel lokomotifleri hiç bir esaslı tamire lüzum göstermeksizin bir milyon milin üstünde mesafe katetmiş, yüzlerce lokomotifin - uygun ve ucuz başarısıyla erişilmez bir rekor kırmıştır. Bunlardan çoğu üç milyon mili bazıları ise beş milyon mili geçmişlerdir. Dünyanın her tarafındaki demiryolu idarecileri General Motors lokomotiflerinin gittikçe daha uygun ve gittikçe daha ucuz işletildikleri hususunu devamlı olarak bildirmektedirler.

General Motors'un Denizaşırı Muameleleri

General Motors Corporation'ın dış servisi, New York 19, N. Y. U. S. A. Telgraf adresi Autoexport

Ortak imalâtçılar: **AVUSTRALYA** — The Clyde Engineering Co. Pty., Ltd., Sydney N. S. W. ★ **BELÇİKA** — LaBrugeoise et Nivelles, St. Michel-lez-Bruges (Pty.). Nigel, Transvaal ★ **İSPANYA** — Material y **GÜNEY AFRİKA** — Union Carriage & Wagon Co. ★ **ALMANYA** — Henschel-Werke, GmbH. Kassel ★ Construcciones, S. A., Barcelona ★ **İSVEÇ** — Nydqvist & Holm Aktiebolag, Trollhattan.

LOKOMOTİF FABRİKALARI : Electro-Motive Division of General Motors, La Grange, Illinois, U. S. A. General Motors Diesel Limited, Londra, Ontario, Kanada.

GENERAL MOTORS LOCOMOTIVES